

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ**

**ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ ЯК
НЕОБХІДНА УМОВА ЙОГО ЕФЕКТИВНОГО
ФУНКЦІОНУВАННЯ**

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконав:

студент 4 курсу, групи 472-2,
денної форми навчання
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»

Ташук Тетяна Романівна _____

Керівник:

доцент кафедри фінансів і кредиту
Марич Максим Григорович

**До захисту допущено
на засіданні кафедри
протокол № 15 від 30 травня 2023 р.
Завідувач кафедри фінансів і кредиту
_____ проф. Нікіфоров П.О.**

Чернівці – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ БАНКІВ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ЇХ СТАБІЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ.....	5
1.1 Економічна сутність фінансової стійкості сучасної стійкості банківської установи та її основні елементи	5
1.2 Методи оцінювання фінансової стійкості банку	9
1.3 Фактори впливу на фінансову стійкість банку в умовах фінансової нестабільності.....	14
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ	20
(НА ПРИКЛАДІ АТ «ОЦАДБАНКУ»).....	20
2.1 Фінансово-економічна характеристика діяльності банківської установи.....	20
2.2 Оцінка достатності власного капіталу та структури пасивів банку. Дослідження складу та структури активів банку.	26
2.3 Оцінка забезпечення фінансової стійкості банку. Аналіз впливу рівня ліквідності та прибутковості на фінансову стійкість банку.....	34
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ	40
3.1 Вплив мінімізації банківських ризиків на забезпечення фінансової стійкості банківських установ	40
3.2 Вплив грошово-кредитної політики НБУ на фінансову стійкість банківської системи	44
3.3 Напрямки фінансової стабілізації банків	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	56

ВСТУП

Комерційний банк є важливим складовим елементом сучасної економіки, оскільки він виконує ряд функцій, які визначають економічний розвиток країни. Однією з найважливіших умов ефективного функціонування банку є його фінансова стійкість. Фінансова стійкість банку є ключовим фактором, який дозволяє банку успішно виконувати свої функції та забезпечує його стабільність та надійність в умовах мінливого ринкового середовища.

Фінансова стійкість комерційного банку є однією з найбільш актуальних та важливих проблем сучасної економіки. Швидке та ефективне функціонування банку, забезпечення надійної фінансової системи та захисту інтересів депозитаріїв та клієнтів залежать від його фінансової стійкості. Стабільність банку забезпечує його здатність до ризик-менеджменту, оптимізації витрат, управління активами та пасивами, та забезпечує стабільність на ринку. У зв'язку з цим, обґрунтування заходів по вирішенню проблеми фінансової стійкості банку є критично важливим завданням. У даній кваліфікаційній роботі розглянуто питання фінансової стійкості комерційних банків, її місце в загальній проблематиці економічної науки, а також надано огляд наукових поглядів вітчизняних та зарубіжних фахівців на розв'язання поставлених задач.

Метою роботи є вдосконалення розуміння концепту фінансової стійкості банків, а також розгляд можливих методів її підвищення, що допоможе стимулювати ефективність функціонування банку та сприяти підвищенню довіри клієнтів.

Для досягнення мети було визначено такі завдання:

1. Дослідження економічної сутності фінансової стійкості сучасної банківської установи та її основні елементи

2. Визначення методів оцінювання фінансової стійкості банку
3. Надання фінансово-економічної характеристики діяльності банківської установи
4. Здійснення оцінки достатності власного капіталу та структури пасивів банку. Дослідження складу та структури активів банку.
5. Здійснення оцінки забезпечення фінансової стійкості банку. Проведення аналізу впливу рівня ліквідності та прибутковості на фінансову стійкість банку
6. Дослідження впливу мінімізації банківських ризиків на забезпечення фінансової стійкості банківських установ
7. Дослідження впливу грошово-кредитної політики НБУ на фінансову стійкість банківської системи
8. Розробка напрямків фінансової стабілізації банків

Об'єктом кваліфікаційної роботи є фінансова стійкість комерційного банку, а предметом – вивчення факторів, які впливають на фінансову стійкість банку та їх взаємозв'язок з ефективним функціонуванням банку.

Дослідження базується на сучасних теоретичних підходах до аналізу фінансової стійкості банків та їх практичному застосуванні. Методологічна база дослідження включає методи загальнонаукового дослідження, такі як аналіз, порівняння, аналогія, індукція та дедукція, а також специфічні методи економічного дослідження, такі як економіко-математичні та статистичні методи.

Для здійснення дослідження будуть використовуватися різноманітні джерела, зокрема офіційна статистична звітність, статутні документи, фінансова звітність суб'єктів господарювання, дані соціологічних опитувань тощо.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і переліку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ БАНКІВ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ЇХ СТАБІЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

1.1 Економічна сутність фінансової стійкості сучасної стійкості банківської установи та її основні елементи

У літературі про економіку немає загальноприйнятого визначення поняття "фінансова стійкість банку". Деякі автори вважають, що це поняття тотожне з надійністю, платоспроможністю та ліквідністю. Інші автори вважають, що рівень ліквідності та платоспроможності визначає фінансову стійкість банку. Важливо зауважити, що ліквідність банку відображає його можливість швидко перетворювати активи в готівкові кошти для виконання зобов'язань вчасно, а платоспроможність відображає здатність банку вчасно та повністю виконувати свої платіжні зобов'язання. Фінансова стійкість банку є важливим показником його успішності та довгострокової стабільності в конкурентному середовищі.

Ю.С. Довгаль та Р.О. Чамара досліджували концепцію «фінансової стійкості комерційного банку», яку визначили як стан банківської установи, що є платоспроможною та ліквідною, має достатній регулятивний капітал для покриття всіх можливих ризиків, пов'язаних з банківською діяльністю, і залишається достатньо прибутковою, тобто максимально ефективно використовує свої активи [10, с. 56].

Погоджуючись з підходом Є.В. Склепового, фінансова стійкість банку визначається як здатність банку до максимально ефективного трансформування ресурсів з мінімальним ризиком виконання своїх функцій у ринковому середовищі, незважаючи на екзогенні та ендогенні фактори [42].

Відповідно до Зверяков О. М. фінансова стійкість банку визначається як комплексний показник, що означає здатність банку виконувати всі свої функції при мінімальному ризику, незалежно від ендегенних та екзогенних факторів [13, с. 78]. Це означає, що банк повинен бути платоспроможним, надійним та ліквідним для того, щоб забезпечувати свої зобов'язання в будь-який час, а також мати достатній рівень капіталу, що дозволяє покрити всі можливі ризики, пов'язані з банківською діяльністю.

Золковер А.О. досить коротко визначив фінансову стійкість комерційного банку як здатність банку надавати комплекс специфічних банківських послуг належної якості [14, с. 23]. Це означає, що банк може виконувати свої функції без перебоїв та забезпечувати клієнтів якісними та ефективними банківськими послугами.

У визначенні Юрчишена Л.В. фінансова стійкість комерційного банку розглядається як якісна динамічна інтегральна характеристика його спроможності ефективно виконувати функції та забезпечувати цілеспрямований розвиток [49, с. 94]. Для досягнення цих цілей банк повинен трансформувати свої ресурси та мінімізувати ризики.

Визначення фінансової стійкості банку від Русіної Ю.О. включає у себе кілька ключових аспектів [39, с. 43]. Згідно з цим визначенням, фінансова стійкість комерційного банку є динамічною інтегральною характеристикою, яка охоплює спроможність банку як системи трансформування ресурсів та ризиків повноцінно виконувати свої функції з урахуванням наявного балансу економічних інтересів та витримувати вплив факторів зовнішнього і внутрішнього середовища.

В загальному, фінансова стійкість банку означає балансування фінансових потоків, достатність коштів для підтримки платоспроможності та ліквідності, а також прибуткову діяльність. Стійкість означає постійну здатність банку відповідати за свої зобов'язання та забезпечувати достатній рівень прибутковості для нормального функціонування в конкурентному середовищі [23, с. 90].

Фінансова стійкість банку включає в себе різні аспекти, серед яких особливо важливі такі елементи [9]:

- капітальна стійкість;
- ліквідність;
- ризик;
- прибутковість.

Основою капітальної стійкості банку є його власний капітал, який забезпечує достатню суму грошових коштів для виконання різних завдань, включаючи повернення депозитів, створення резервів для покриття непередбачуваних збитків та розвитку банку [25]. Комерційна стійкість банку, з іншого боку, відображається у рівні його зв'язків з іншими суб'єктами ринкової інфраструктури, розвинутості взаємовідносин з державою, якості співробітництва з клієнтами, кредиторами, дебіторами та вкладниками, залежності від стану економіки в цілому, міцності зв'язку між грошовим та реальним капіталом банку, концентрації активів та приватних вкладів у розпорядженні банку та контролю значних фінансових потоків у країні.

Управління ліквідністю банку є складним та багаторівневим процесом, що потребує прийняття обґрунтованих рішень, проведення всебічного аналізу та прогнозу динаміки розвитку, вміння оцінювати ризики та використовувати сучасні методи та математичні розрахунки [20, с. 25]. Цей процес також можна описати як комплекс заходів та методів, що допомагають збалансувати активи та пасиви, і він пов'язаний зі стратегією комерційного банку та різними підходами.

Управління ліквідністю базується на оптимальному поєднанні зовсім протилежних вимог – максимізації прибутковості та дотримання встановлених нормативів ліквідності [46]. Однак, через фактор невизначеності, керівництво банку не може точно передбачити, коли та в яких розмірах виникне проблема ліквідності. Коли така проблема виникає, керівництву залишається приймати управлінські рішення, використовуючи

заздалегідь створені резерви ліквідних коштів та особливу структуру активів та пасивів банку.

Ризик – це можливість виникнення збитків в результаті невдалих інвестицій або неплатоспроможності боржників. Банки пов'язані з різними ризиками, включаючи кредитний ризик, ринковий ризик, операційний ризик і т.д. Істотним елементом фінансової стійкості банку є його здатність управляти ризиками та контролювати їх рівень.

Прибутковість – це здатність банку забезпечувати прибуток від своєї діяльності. Прибутковість є необхідною для забезпечення стабільної фінансової бази та здатності банку інвестувати в свій розвиток. Прибутковість залежить від рівня відсоткових ставок, які банк заряджає за свої послуги, від рівня кредитного портфеля та ефективності управління витратами. Прибутковість використовується для оцінки загальної ефективності діяльності певної економічної структури за певний період часу, тоді як ефективність оцінює результати окремих операцій, процесів або проектів [19, с. 32].

Отже, економічна сутність фінансової стійкості банку полягає в здатності банку ефективно виконувати свої функції на ринку та виконувати свої зобов'язання перед клієнтами та іншими зацікавленими сторонами. Фінансова стійкість банку є ключовою умовою для забезпечення стабільності його діяльності на ринку та довірчого ставлення до нього з боку клієнтів та інших зацікавлених сторін. Елементи фінансової стійкості, такі як капітальна стійкість, ліквідність, ризик та прибутковість, визначають фінансову рентабельність банку та його здатність виконувати свої функції на ринку. Зв'язок між цими елементами є ключовим для забезпечення фінансової стійкості банку та його здатності виконувати свої функції у стабільних та прогнозованих умовах. Оскільки банк є важливим гравцем на ринку, його фінансова стійкість має прямий вплив на економічну стабільність країни. Тому важливо, щоб банки дотримувалися принципів фінансової стійкості та вчасно приймали відповідні заходи для забезпечення своєї стабільності.

1.2 Методи оцінювання фінансової стійкості банку

Оцінка фінансової стійкості комерційного банку є однією з ключових складових його функціонування, і це завжди є актуальним не тільки в Україні, але й у багатьох інших країнах. Тому банки шукають найбільш ефективні методики для оцінки цієї складової. Оцінка фінансової стійкості банків проводиться на конкретну дату на основі фінансової звітності, тоді як оцінка фінансової стабільності враховує динамічний контекст і тенденції показників для виявлення можливих проблем у банківській установі, які можуть призвести до фінансової крихкості. Оцінка фінансової стабільності також включає якісні показники, такі як якість менеджменту та репутація банку, але для формалізації цих показників потрібні специфічні дані. У деяких вітчизняних публікаціях з оцінки стабільності банку цей процес розглядається як різнобічне оцінювання фінансового стану банку, іноді не відзначаючи відмінностей між методами оцінки фінансової стабільності, стійкості, платоспроможності та надійності банку, оскільки всі ці характеристики є взаємопов'язаними [1, с. 18].

Фінансова стійкість комерційного банку є однією з ключових складових його функціонування і є об'єктом оцінки для різних суб'єктів [47]. Засновники банку можуть оцінювати фінансову стійкість банку, оскільки їх інтерес пов'язаний з успіхом банку. Національний банк України також є важливим суб'єктом оцінки, оскільки він відповідає за нагляд та регулювання банківської системи країни. Аудиторські організації можуть оцінювати фінансову стійкість банку в рамках своїх аудиторських послуг, що надаються банку. Державна податкова служба може також оцінювати фінансову стійкість банку в рамках податкового нагляду. Клієнти банку можуть оцінювати фінансову стійкість банку через різноманітні показники, наприклад, якість обслуговування, наявність різноманітних послуг, ступінь ризику, який вони готові взяти на себе, тощо. Рейтингові агентства також є

важливими суб'єктами оцінки фінансової стійкості банку, оскільки вони відповідають за надання рейтингів банкам на основі аналізу фінансових показників. Банк самостійно оцінює свою фінансову стійкість, використовуючи різноманітні методи та показники, щоб визначити свій рівень готовності до можливих ризиків.

Аналіз різних методів оцінки фінансової стабільності банків показав, що їх можна розподілити на кілька груп, такі як: загальна оцінка, непараметричний аналіз, таксонометричний метод, економетричне моделювання, методи, що базуються на теорії ймовірності та нечітких множинах, а також графічне відображення даних.

Одним із способів оцінки фінансової стабільності банків є узагальнена оцінка, яка використовує різні коефіцієнти, включаючи інтегральний індикатор або індекс стабільності [17, с. 261]. Цей підхід може включати макропруденційний аналіз за допомогою фінансових індикаторів та стрес-тестування, яке використовується для виявлення ключових ризиків банку шляхом оцінки можливого впливу шоків на його фінансову стійкість.

Непараметричний аналіз фінансової стабільності банків базується на уявно обґрунтованій гіпотезі та використовує вторинні (відносні) індикатори для визначення стабільності. Цей аналіз може бути здійснений за допомогою сигнального підходу, який дає можливість фіксувати сигнали попереджувальних індикаторів протягом «сигнального вікна», або за допомогою рейтингових оцінок, таких як CAMELS, PATROL, рейтинг динамічної фінансової стабільності, рейтингова оцінка «Мінфін», методики В. Кромонава, О. Ширінської, С. Семенова та інші.

Метод евклідових відстаней, відомий як таксонометричний метод, забезпечує комплексну оцінку діяльності банків, дозволяючи вибрати найкращі серед них на основі широкого спектра показників, який може змінюватись залежно від потреб завдання [40].

Економетричне моделювання дозволяє створити регресійні рівняння, які показують зв'язок між різними статистичними показниками, що в свою

чергу дозволяє прогнозувати рівень фінансової стабільності [44]. Метод кластерного аналізу забезпечує згрупування банків в залежності від впливу різних факторів на узагальнений показник їх фінансової стабільності. Метод дискримінантного аналізу дозволяє визначити ті фактори, які впливають на розподіл банків за окремими групами (стабільними та нестабільними).

Методи аналізу фінансової стабільності, що використовують інструменти теорії ймовірності та нечітких множин, включають розгляд різних показників діяльності банків для створення окремих моделей [8]. Ці моделі можуть бути побудовані з метою узагальнення підсумкового показника – індексу фінансової стабільності або порівняння між собою різних показників.

Описові та розрахункові статистики, аналітична геометрія і інші методи використовуються для графічного відображення даних, що базуються на часових рядах, та для визначення їх характеристик.

Українські банківські установи здійснюють аналіз своєї діяльності відповідно до вимог «Інструкції про порядок регулювання та аналізу діяльності банків України». Ці вимоги включають економічні нормативи регулювання діяльності банків, порядок їх розрахунку та нормативні значення, які є обов'язковими для виконання всіма банками [32].

У відповідності до закону України "Про банки та банківську діяльність", Національний банк України встановлює економічні нормативи для всіх комерційних банків з метою захисту інтересів клієнтів та забезпечення фінансової надійності банків [30]. Ці нормативи включають: нормативи капіталу, що характеризуються регулятивним капіталом, його адекватністю, мінімальним розміром статутного капіталу, платоспроможністю та достатністю банківського капіталу; нормативи ліквідності, які характеризуються миттєвою ліквідністю, загальною ліквідністю, співвідношенням високоліквідних активів до робочих активів банку. Крім того, згідно з чинним законодавством, враховуються також нормативи ризику, які охоплюють максимальний розмір ризику на одного

позичальника, норматив "великих" кредитних ризиків, максимальний розмір кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру, максимальний загальний розмір кредитів, гарантій та поручительств, що надаються інсайдерам, граничний розмір міжбанківських позик, максимальний розмір отриманих міжбанківських позик, інвестування, загальна відкрита валютна позиція банку, довга (коротка) відкрита валютна позиція у вільно конвертованій валюті, довга (коротка) відкрита валютна позиція в неконвертованій валюті.

Запропонований підхід Н.І. Шпаковської передбачає послідовну сім етапів, які допомагають оцінити фінансову стійкість банку та визначити методи її підвищення. Перший етап полягає у виявленні принципових особливостей банку як об'єкту оцінки фінансової стійкості. На цьому етапі визначаються фактори, що впливають на фінансову стійкість банку, такі як розмір банку, структура його активів та пасивів, наявність додаткових джерел фінансування та ризики діяльності. На першому етапі процесу виявлення принципових особливостей банку як об'єкту оцінки фінансової стійкості використовується аналіз чинного законодавства України, такого як «Про банки і банківську діяльність», «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», «Про Національний банк України» та Постанова Національного банку України щодо затвердження Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України [30, 31, 34].

Другий етап – формування системи критеріїв фінансової стійкості банку. На цьому етапі визначаються критерії, за якими буде оцінюватися фінансова стійкість банку. Критерії можуть бути фінансовими, такими як рентабельність, ліквідність та капіталізація, або недостатньо фінансовими, такими як репутація та ризик діяльності.

Третій етап передбачає визначення методів, необхідних для оцінки фінансової стійкості банку. Це можуть бути різноманітні методи аналізу фінансової звітності банку, такі як аналіз балансу, звіту про прибуток та звіту про зміни в капіталі.

На четвертому етапі формується система показників фінансової стійкості банку відповідно до вибраних методів оцінки. Це дозволяє оцінити фінансову стійкість банку на підставі встановлених критеріїв.

На п'ятому етапі обґрунтовується критерії визначення типологічних груп банків, які відрізняються різним рівнем фінансової стійкості. Для цього проводиться аналіз показників фінансової стійкості банків, які були визначені на попередньому етапі. На основі цього аналізу формуються групи банків з різним рівнем фінансової стійкості, і для кожної групи визначаються характеристики та особливості.

На шостому етапі проводиться аналіз груп банків за рівнем фінансової стійкості. Для цього порівнюються групи між собою та здійснюється оцінка рівня фінансової стійкості кожної групи. Також можуть бути визначені фактори, що впливають на рівень фінансової стійкості кожної групи.

На останньому етапі розробляються заходи і рекомендації, спрямовані на підвищення фінансової стійкості банку. Вони можуть бути розроблені для кожної групи окремо або для всіх банків загалом. Рекомендації можуть включати такі заходи, як підвищення ефективності управління банком, зменшення ризиків та підвищення прибутковості діяльності.

Отже, оцінка фінансової стійкості банку є важливим елементом дослідження його діяльності, що дозволяє виявити можливі проблеми та запобігти фінансовій кризі. Для цього існує багато методів оцінювання фінансової стійкості банків, які базуються на різних підходах та застосовують різноманітні інструменти. Один з найпоширеніших підходів полягає в оцінці фінансової стійкості банку на основі кількісних показників, таких як показники прибутковості, ліквідності, платоспроможності та кредитного ризику. Застосування цих методів дозволяє зіставити динаміку показників банку з аналогічними даними інших банків та визначити його фінансову стійкість порівняно з ринковим середнім. Однак, на думку деяких дослідників, такий підхід не є повністю надійним, оскільки може не відображати всіх особливостей діяльності банку та не враховувати якісні

аспекти, такі як якість менеджменту, репутація банку та інші фактори. Тому, існує ряд інших методів оцінювання фінансової стійкості, які базуються на застосуванні аналітичних моделей, які засновані на теорії ймовірності та нечітких множинах. Вони дають можливість побудувати окремі моделі на основі розгляду різних показників діяльності банку та узагальнення підсумкового показника – індексу фінансової стабільності.

1.3 Фактори впливу на фінансову стійкість банку в умовах фінансової нестабільності

Сьогодні банки вважаються одними з найактивніших учасників економічних відносин в фінансовому середовищі на мікро- та макрорівнях. З урахуванням сучасних тенденцій розвитку фінансового ринку та глобалізаційних процесів, банки повинні оперативної та повністю пристосовуватись до нових реалій та змінювати свої тактики та стратегії не тільки для виживання в конкурентному середовищі, але й для завоювання нових позицій та розвитку в нових сферах діяльності. Це ставить перед банками завдання більш точного урахування можливих загроз та ефективнішого використання наявних переваг. Таким чином, банки повинні враховувати різноманітні чинники та фактори, що можуть вплинути на їх стійкість на ринку, щоб забезпечити майбутні перспективи ефективного та прибуткового функціонування. Це вимагає покращення банківського менеджменту, щоб охопити усі більші сфери впливу та діагностування як внутрішнього, так і зовнішнього середовища. Фактор – це причина або рушійна сила певного процесу, явища, яке демонструє його характер або деякі його риси [15].

Якщо розглядати комерційний банк як соціально-економічну систему, то можна стверджувати, що на його фінансову стійкість впливають дві групи

факторів: зовнішні та внутрішні [43, с. 986]. Фактори, зазначені на рис.1.1, мають вплив на фінансову стійкість банків в Україні.

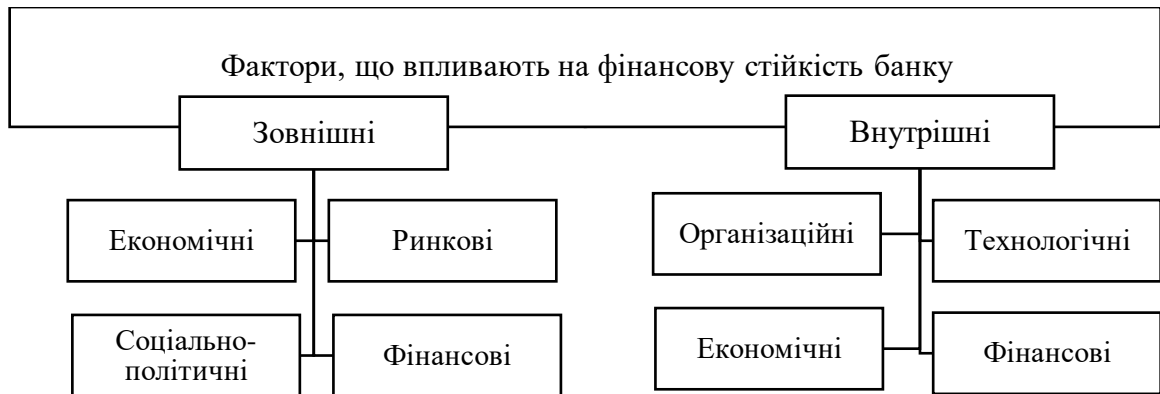

Рис. 1.1 Фактори, що впливають на фінансову стійкість банку

Фінансова стійкість банку може бути під впливом різними зовнішніми економічними факторами, такими як інвестиційний клімат, стан платіжного балансу і економіки, податкова політика, нестабільність законодавства, рівень інфляції та бюджетний дефіцит або профіцит. Інвестиційний клімат є важливим фактором для фінансової стійкості банку, оскільки він впливає на здатність банку привернути інвестиції та розширювати свій бізнес [4]. Стан платіжного балансу та економіки також можуть впливати на фінансову стійкість банку. Якщо економіка країни зростає, банки можуть очікувати збільшення кількості кредитів та вкладів, що може позитивно вплинути на їхню фінансову стійкість [6]. Однак, якщо економіка зменшується, це може призвести до зменшення кількості кредитів та вкладів, що може вплинути на фінансову стійкість банку негативно. Податкова політика також може впливати на фінансову стійкість банку [2]. Високі податки можуть зменшити прибутки банку та знизити його фінансову стійкість. З іншого боку, низькі податки можуть позитивно вплинути на прибутки банку та збільшити його фінансову стійкість. Нестабільність законодавства може призвести до невизначеності в діяльності банку, оскільки це може створити проблеми з визначенням правових норм та вимог, які відповідають діяльності банку.

Нестабільність законодавства також може призвести до непередбачуваних змін в умовах регулювання банківської діяльності, що може вплинути на їхню фінансову стійкість. Рівень інфляції є ще одним важливим фактором, який може впливати на фінансову стійкість банку [12]. Інфляція може зменшити реальну вартість грошей та знизити покупну спроможність вкладників та клієнтів банку. Це може призвести до зменшення прибутків банку, оскільки клієнти можуть не бути в змозі погасити свої борги. Бюджетний дефіцит або профіцит також може впливати на фінансову стійкість банку. Бюджетний дефіцит може призвести до збільшення інфляції та зниження прибутків банку, оскільки уряд може зменшити кількість інвестицій та кредитів. З іншого боку, бюджетний профіцит може знизити ризик інфляції та збільшити кількість інвестицій та кредитів, що може позитивно вплинути на фінансову стійкість банку.

Ринкові фактори є важливими елементами, які впливають на фінансову стійкість банку. Банк повинен уважно спостерігати за змінами на ринку та реагувати на них швидко та ефективно, щоб зберегти свою фінансову стійкість та забезпечити довіру своїх клієнтів та вкладників. Нестабільність валютного ринку є одним з ринкових факторів, який може впливати на фінансову стійкість банку. Вона може призвести до значних коливань валютних курсів та знизити вартість активів та інвестицій банку [45]. Якщо банк не зможе вчасно реагувати на такі зміни, то це може призвести до значних втрат.

Соціально-політичні фактори також відіграють важливу роль у фінансовій стійкості банку. Політична та соціальна стабільність країни може впливати на рівень довіри клієнтів та вкладників до банку. Якщо країна перебуває у політичній або соціальній нестабільності, то це може призвести до зниження довіри громадян до фінансової системи країни та до банків зокрема [28]. Це може призвести до зменшення кількості вкладників та клієнтів банку, що може негативно вплинути на його фінансову стійкість.

Довіра громадян до кредитно-фінансової системи країни також впливає

на фінансову стійкість банку [18]. Якщо громадяни не мають довіри до банків, то вони можуть відмовитися від використання банківських послуг та переводити свої кошти до інших форм зберігання, таких як народні копилки або інвестиційні фонди. Це може призвести до зменшення обсягів депозитів та інших джерел фінансування банку.

Фінансові зовнішні фактори є дуже важливими для фінансової стійкості банку і включають різноманітні аспекти діяльності національного банку та грошового ринку в цілому. Процентна політика НБУ визначає рівень відсоткових ставок, за якими банки можуть брати кредити у центрального банку та один від одного [24]. Це може вплинути на споживчу та інвестиційну активність в країні, що може вплинути на банківський сектор. Кредитна політика НБУ регулює обсяг грошової маси в обігу та кількість кредитів, які банки можуть видавати [16, с. 23]. Зміни у цій політиці можуть вплинути на ліквідність банків та їх здатність видавати кредити. Валютна політика НБУ визначає відносини між валютами та зовнішньоекономічними операціями [7]. Зміни валютної політики можуть вплинути на курс гривні та ступінь валютного ризику для банків. Стан грошового ринку включає обсяг готівки в обігу та ліквідність банків [36]. Недостатня ліквідність банку може призвести до труднощів у виплаті депозитів та інших зобов'язань. Величина валютних резервів НБУ визначає, наскільки готова країна до зовнішніх фінансових ризиків та може вплинути на стабільність гривні. Великі резерви можуть допомогти уникнути кризових ситуацій у банківському секторі та в цілому в економіці.

Організаційні внутрішні фактори є одними з найбільш важливих елементів, що впливають на фінансову стійкість банку. Стан банківського менеджменту може сильно впливати на ефективність діяльності банку, його рентабельність та прибутковість [5]. Здатність до інновацій та змін дозволяє банку відповідати на виклики ринку та забезпечувати свою конкурентоспроможність. Внутрішня структура управління є ще одним ключовим фактором, який впливає на фінансову стійкість банку [11, с. 20].

Ефективність системи управління може позитивно впливати на операційну діяльність банку та допомагати забезпечити ефективне використання ресурсів та зменшення ризиків. Маркетинг та стратегії банку також є важливими факторами, які можуть впливати на фінансову стійкість [21]. Ефективні маркетингові стратегії можуть допомогти залучити нових клієнтів, збільшити обсяги бізнесу та забезпечити збільшення доходів. Ефективна стратегія також може допомогти банку відповісти на виклики ринку та забезпечити його конкурентоспроможність.

Технологічні внутрішні фактори мають значний вплив на фінансову стійкість банку [50, с. 918]. Рівень технічної оснащеності засобами автоматизації та обчислювальної техніки є важливим, оскільки банки повинні оперативно обслуговувати клієнтів та виконувати банківські операції. Орієнтація на розвиток сучасних банківських технологій, таких як швидка оплата, мобільні банківські додатки та онлайн-банкінг, також важлива для того, щоб банк міг відповідати на потреби сучасного ринку та зберігати свою конкурентоспроможність.

До економічних внутрішніх факторів можна віднести достатність капіталу, якість активів та пасивів, рентабельність і ліквідність. Достатність капіталу є ключовим фактором для забезпечення фінансової стійкості банку. Чим більший капітал у банку, тим більша його можливість здійснювати операції зі стабільними фінансовими результатами. Відповідно, банки з низьким рівнем капіталу можуть бути менш стійкими у складних економічних умовах. Якість активів та пасивів є також важливим фактором для фінансової стійкості банку. Якщо банк має високоякісні активи, то він може отримувати стабільний дохід і зменшувати ризики. З іншого боку, якщо банк має низькоякісні активи, то це може привести до збитків, що негативно вплине на фінансову стійкість банку. Рентабельність є ще одним фактором, який впливає на фінансову стійкість банку. Якщо банк має високу рентабельність, то це означає, що він може забезпечувати свої фінансові зобов'язання та розвиватися в умовах конкуренції. Водночас, низька

рентабельність може означати, що банк має проблеми зі здійсненням своїх фінансових операцій та забезпеченням своїх зобов'язань. Ліквідність є ще одним фактором, який впливає на фінансову стійкість банку. Це може описувати здатність банку забезпечити виплати клієнтам та покрити свої зобов'язання вчасно і без затримок. Банк повинен мати достатній рівень ліквідності, щоб забезпечити операції, збільшити свої резерви та протистояти фінансовим ризикам. Для забезпечення ліквідності банки зазвичай створюють запас готівки, розміщують депозити в інших банках та використовують різні інші методи.

До фінансових внутрішніх факторів, що впливають на фінансову стійкість банку, можна віднести також фінансову стратегію та структуру активів [38]. Фінансова стратегія банку повинна бути націлена на досягнення певних фінансових показників та мета-цілей, таких як збільшення рентабельності, зменшення ризику та підвищення капіталу. Також важливо, щоб фінансова стратегія була спрямована на забезпечення стабільності та збалансованості фінансових показників банку. Структура активів банку також впливає на його фінансову стійкість. Якщо більшість активів банку знаходиться в нерухомості, то це може призвести до зниження ліквідності та збільшення ризику. Тому важливо, щоб структура активів була збалансованою, з урахуванням фінансових цілей та потреб ринку.

Умови фінансової нестабільності можуть впливати на фінансову стійкість банку з багатьох різних факторів, що можуть бути поділені на зовнішні та внутрішні. До зовнішніх факторів можна віднести політичну та соціальну стабільність, рівень інфляції, нестабільність валютного ринку, обсяги відпливу капіталу за кордон. До внутрішніх факторів можна віднести якість активів та пасивів, рентабельність та ліквідність, фінансову стратегію та структуру активів. Для забезпечення стійкості банку в умовах фінансової нестабільності, важливо ретельно вивчити кожен з цих факторів та розробити відповідні стратегії та плани дій для кожного з них.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ (НА ПРИКЛАДІ АТ «ОЩАДБАНКУ»)

2.1 Фінансово-економічна характеристика діяльності банківської установи

У 1991 році на базі колишнього Ощадбанку СРСР, що функціонував в Україні, було створено АТ "Ощадбанк". У 2011 році банк був перетворений з ВАТ "Державний ощадний банк України" на АТ "Ощадбанк". Головна спеціалізація банку – проведення фінансових та валютних операцій з органами державного управління та підприємствами. Увесь капітал банку належить державі, отже, він є державним [3].

АТ «Ощадбанк» є одним з найбільших банків в Україні і має розгалужену мережу філій та установ – 1580. За даними Національного банку України на 2022 рік, він займає друге місце за обсягом активів та кількістю відділень. Крім того, банк має другу позицію за розміром капіталу, кредитного портфеля та обсягом депозитів фізичних осіб. Ощадбанк обслуговує близько 7 мільйонів клієнтів [27].

Стратегія АТ «Ощадбанк» розроблена на період з 2018 до 2022 року з метою диверсифікації та масштабування бізнесу, задоволення потреб клієнтів, внутрішньої оптимізації структури і процесів, розвитку цифрових каналів обслуговування та досягнення стабільної прибутковості до 2022 року. Однак, через вторгнення та початок воєнних дій з боку РФ, стратегічні виклики та завдання банку були переглянуті. АТ «Ощадбанк» в умовах воєнного стану та обмежень активно розробляє та впроваджує заходи з підтримки підприємств сфери ММСБ та суб'єктів великого підприємництва, включаючи програми кредитування, депозитні продукти та додаткові сервіси,

такі як система дистанційного обслуговування та електронний підпис.

АТ «Ощадбанк» є універсальним банком, проте надає пріоритетне значення співпраці з малими та середніми бізнесами і має міцну позицію в корпоративному секторі. Організаційна структура банку представлена на рисунку 2.1 і повністю відповідає вимогам законодавства. Вона містить органи контролю та управління, які забезпечують ефективне делегування внутрішнього контролю та повноважень.

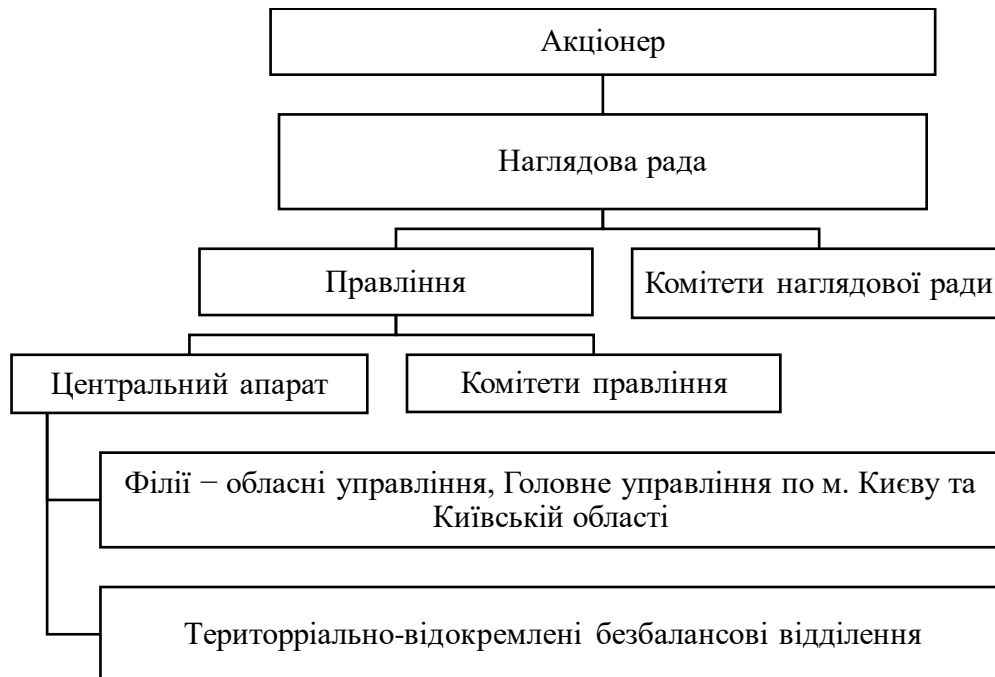

Рис. 2.1. Організаційна структура АТ «Ощадбанк»

АТ «Ощадбанк» має ліцензію на надання різних банківських послуг. Зокрема, банк може відкривати і вести поточні рахунки клієнтів, приймати вклади від фізичних та юридичних осіб, а також розміщувати кошти на депозити та поточні рахунки на власній умовах та ризик. Крім того, банк може здійснювати кредитні операції, такі як надання гарантій, операції на ринку цінних паперів, придбання прав вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі та лізинг.

АТ "Ощадбанк" активно надає кредити фізичним особам та є лідером серед банків у цій сфері за даними експертів. Вони надають кредити на придбання нерухомості на первинному та вторинному ринках, кредити під

заставу нерухомості, автокредити (на нові та вживані автомобілі), карткові та кеш-кредити. У першому півріччі 2021 року Ощадбанк збільшив роздрібний кредитний портфель майже втричі порівняно з відповідним періодом минулого року, що складає більше 2 млрд. грн. Загальний обсяг кредитного портфеля на початок липня перевищив 13,4 млрд. грн. При цьому обсяг автокредитування збільшився вдвічі, а за іпотекою – втричі. З початку 2021 року Ощадбанк видав 2 млрд. грн. кредитів на придбання нових та вживаних авто, а також 1 млрд. грн. іпотечних кредитів [29].

АТ КБ Ощадбанк має клієнтів, які за анкетними даними переважно є офіційно одруженими людьми віком від 30 до 50 років та займають керівні посади або працюють менеджерами. Найбільшим попитом користувалися кредитні продукти, такі як автокредитування (71%), іпотечне кредитування (73%) та кеш-кредит (56%). Рівень прострочення по роздрібним кредитах Ощадбанку, виданих після 2014 року, не перевищує 1% [37].

Наразі функціонує близько 84% мережі відділень банку [48]. Національний банк України надсилає інструкції щодо закриття дверей відділень, коли вони знаходяться в зоні безпосереднього бойового конфлікту. Безпека клієнтів та персоналу переважає в будь-яких умовах. Протягом війни ворог пошкодив понад 100 відділень Ощадбанку, але кількість насправді постраждалих відділень невідома, оскільки до багатьох відділень немає доступу. Відновлення роботи відділень передусє складній роботі з розмінування, фіксації збитків, плануванню та виконанню відновлювальних робіт, включаючи функціонування каналів зв'язку та пошук персоналу, який готовий повернутися до роботи. Ощадбанк має досвід роботи в умовах війни, зокрема, у 2014 році на Криму, Донецькій та Луганській областях, тому вони мали план на випадок розгортання подібних подій. За допомогою інформаційних технологій, банк зміг уникнути втрати будь-якої клієнтської інформації при захопленні відділень, оскільки вона була збережена на віддалених серверах. У воєнний час інформаційні технології грають ключову роль у збереженні стійкості банку. Наприклад, банк став жертвою DDoS-

атаки, але завдяки належній захисту від цих атак, вони змогли зберегти свої цифрові ресурси.

В таблиці 2.1 наведені показники доходів АТ «Ощадбанк» за 9 місяців 2020-2022 рр.

Таблиця 2.1

Динаміка та структура доходів АТ «Ощадбанк»
за 9 місяців 2020 –2022 рр., млн. грн

Стаття доходів	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Відхилення 2022/2020 %
	млн. грн	%	млн. грн	%	млн. грн	%	
ДОХОДИ	250 171	100	273 863	100	357 617	100	42,95%
процентні доходи	147 743	59,1	168 746	61,6	217 085	60,7	46,93%
комісійні доходи	70 640	28,2	93 162	34	85 578	23,9	21,15%
результат від переоцінки та від операцій купівлі-продажу	21 507	8,6	-77	-0,03	43 470	12,2	102,12%
інші операційні доходи	6 813	2,7	7488	2,7	8 217	2,3	20,61%
інші доходи	2 705	1,1	3175	1,2	2 413	0,7	-10,79%
повернення списаних активів	763	0,3	1370	0,5	853	0,2	11,80%

За період з 2020 по 2022 роки, доходи АТ «Ощадбанк» зросли з 250,2 млн. грн до 357,6 млн. грн, що є позитивним розвитком. Проте, структура доходів компанії зазнала деяких змін. Процентні доходи були основною складовою доходів банку за весь період (більше 50% в 2020 та 2021 роках), але зросли ще на 29,1% в 2022 році до 217,1 млн. грн. Це можна пояснити збільшенням обсягу кредитування та інших фінансових операцій банку. Комісійні доходи склали більше 28% в 2020 та 2021 роках, але зменшилися на 8,1% в 2022 році до 85,6 млн. грн. Це може бути пов'язано зі зменшенням кількості транзакцій, пов'язаних з розрахунками клієнтів. Результат від переоцінки та від операцій купівлі-продажу в 2020 році становив 8,6% доходів банку, проте в 2021 році був негативним (-77 млн. грн) і склав лише 0,03% доходів банку. Однак, в 2022 році цей показник суттєво зріс до 43,5 млн. грн, що може бути пов'язано зі зміною стратегії управління активами та збільшенням обсягу операцій купівлі-продажу фінансових інструментів. Інші

операційні доходи зросли на 20,4% за період з 2020 по 2022 роки та становили менше 3% доходів банку. Це можна пояснити збільшенням виручки від додаткових операцій, що не входять до основної діяльності банку.

За 9 місяців 2020–2022 років доходи від інших операцій та повернення списаних активів скоротилися. У 2020 році доходи від інших операцій становили 2 705 млн грн, в 2021 році вони зросли на 470 млн грн та становили 3 175 млн грн, але в 2022 році вони зменшилися на 762 млн грн та склали 2 413 млн грн. Повернення списаних активів також зменшилося з 763 млн грн у 2020 році до 853 млн грн у 2022 році.

Однією з можливих причин зменшення доходів від інших операцій може бути пандемія COVID-19 та зменшення активності клієнтів у фінансових операціях. Крім того, можливо було втратити деякі партнерські угоди або зменшити інші джерела доходу від непрямих фінансових операцій. Щодо повернення списаних активів, можливо, відбулися зміни у політиці кредитування, що привело до зменшення погашення неплатоспроможних кредиторів та списання менше активів. Також можливо, що були укладені додаткові угоди з боржниками, які дозволили їм повернути більшу частину боргу, що був раніше списаний.

За період 2020-2022 рр. витрати АТ «Ощадбанк» зросли з 210,45 млн. грн. до 334,83 млн. грн. Найбільший внесок у загальну зміну витрат зробили відрахування в резерви, що зросли майже в 37 разів з 31,04 млн. грн. в 2020 році до 120,16 млн. грн. в 2022 році. Це може бути пов'язано зі зміною економічної ситуації в країні, погіршенням фінансового стану клієнтів банку, збільшенням кількості кредитів з прострочкою або невиплатою. Також можливо, що банк збільшив свої відрахування в резерви в зв'язку зі змінами в законодавстві або за власною ініціативою, для зменшення ризику виникнення проблем у майбутньому.

В таблиці 2.2 наведені показники витрат АТ «Ощадбанк» за 9 місяців 2020-2022 рр.

Таблиця 2.2

Динаміка та структура витрат АТ «Ощадбанк»
станом на 30 вересня 2020 –2022 рр., млн. грн

Стаття витрат	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Відхилення 2022/ 2020,%
	млн. грн	%	млн. грн	%	млн. грн	%	
ВИТРАТИ	210 445	100	196 488	100	334 828	100	59,10%
процентні витрати	62 895	29,9	51 097	26	65 358	19,5	3,92%
комісійні витрати	24 132	11,5	35 186	17,9	35 442	10,6	46,87%
інші операційні витрати	16 405	7,8	18 244	9,3	17 939	5,4	9,35%
загальні адміністративні витрати	69 437	33	78 293	39,8	82 359	24,6	18,61%
інші витрати	2 728	1,3	3 855	2	5 951	1,8	118,15%
відрахування в резерви	31 037	14,7	3 448	1,8	120 163	35,9	287,16%
податок на прибуток	3 811	1,8	6 364	3,2	7 617	2,3	99,87%

Загальні адміністративні витрати зросли з 69,44 млн. грн. в 2020 році до 82,36 млн. грн. в 2022 році. Це може бути пов'язано зі збільшенням витрат на зарплату та інші соціальні виплати працівникам банку, розвиток ІТ-інфраструктури, оренду та утримання приміщень, витрати на маркетинг і рекламу.

Процентні витрати зменшились з 62,89 млн. грн. в 2020 році до 65,36 млн. грн. в 2022 році. Це може бути пов'язано зі зменшенням ставок за депозитами та зменшенням кількості виданих кредитів.

Комісійні витрати були в основному стабільними впродовж 2020-2022 років, зі зростанням на 46,7% з 24,1 млн. грн у 2020 році до 35,4 млн. грн у 2022 році. Це може бути пов'язано зі зростанням кількості операцій, що вимагають комісійних витрат, наприклад, з операцій з картками, переказів тощо.

Інші операційні витрати також залишалися стабільними впродовж цього періоду, зі зростанням на 9,3% з 16,4 млн. грн у 2020 році до 17,9 млн. грн у 2022 році. Проте, в 2021 році цей показник був дещо вищий, ніж у 2020 році, що може бути пов'язано зі збільшенням кількості операцій.

Загальні адміністративні витрати зросли на 18,4% з 69,4 млн. грн у

2020 році до 82,4 млн. грн у 2022 році. Це може бути пов'язано зі збільшенням заробітної плати, збільшенням чисельності працівників, збільшенням витрат на забезпечення безпеки тощо.

Інші витрати зросли на 118,4%, з 2,7 млн. грн у 2020 році до 5,9 млн. грн у 2022 році. Це може бути пов'язано зі зростанням витрат на маркетинг та рекламу, на додаткове навчання працівників, на інші необхідні витрати.

За 2020-2022 роки видно значну зміну в структурі показників витрат АТ «Ощадбанк». Зокрема, видно зростання витрат на відрахування в резерви з 31,037 млн. грн. у 2020 році до 1,20,163 млн. грн. у 2022 році. Це може бути пов'язано з підвищенням ризиків неповернення кредитів, а також зі збільшенням портфеля кредитів із ризикованими клієнтами.

Також було зростання податку на прибуток з 3,811 млн. грн. у 2020 році до 7,617 млн. грн. у 2022 році. Це може бути пов'язано зі збільшенням прибутку компанії, яке може бути пов'язано зі зростанням відсоткових ставок за кредитами, а також зі збільшенням обсягу кредитування і покращенням економічної ситуації в країні.

2.2 Оцінка достатності власного капіталу та структури пасивів банку. Дослідження складу та структури активів банку.

Оцінка достатності власного капіталу та структури пасивів банку важлива для визначення фінансової стійкості та здатності банку виконувати свої зобов'язання. Дослідження складу та структури активів банку також є важливим для оцінки ризиків та ефективного управління активами.

Управління капіталом АТ «Ощадбанк» проводиться згідно зі внутрішніми нормативними документами, які визначають процедуру взаємодії між підрозділами банку, що забезпечує контроль за дотриманням економічних нормативів та спеціальних вимог. Динаміку і структуру

зобов'язань і капіталу АТ «Ощадбанк» станом на 30 вересня у 2020-2022 рр. наведено в таблиці 2.3.

Аналізуючи структуру пасивів АТ «Ощадбанку» найбільшу частку займають зобов'язання, які становлять 90,69 % у 2021 році. Наявність зобов'язань в банку потребує їх погашення за рахунок власних активів і власного капіталу. Загальне зменшення зобов'язань банку, порівнюючи дані 2022 року з 2020 роком, зменшилося на 16 511 791 тис. грн. або на 7,19%.

Таблиця 2.3

Динаміка і структура зобов'язань і капіталу АТ «Ощадбанк»
станом на 30 вересня у 2020–2022 рр.

Найменування статті	30.09.2020		30.09.2021		30.09.2022		Зміна у 2022 р. до 2020 р.	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
Зобов'язання								
Кошти банків	5 824	2,49	7 608	3,24	119	0,05	-5 705	-97,96%
Рахунки клієнтів	186 168	79,72	191 453	81,50	208 074	85,63	21906	11,77%
Інші запозичені кошти	16 197	6,94	10 726	4,57	8 022	3,30	-8 175	-50,47%
Забезпечення	0	0,00	829	0,35	926	0,38	926	-
Інші фінансові зобов'язання	1 905	0,82	493	0,21	480	0,20	-1425	-74,83%
Інші нефінансові зобов'язання	0	0,00	875	0,37	911	0,37	911	-
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	234	0,10	174	0,07	100	0,04	-133	-57,09%
Субординований борг	1 276	0,55	879	0,37	698	0,29	-578	-45,27%
Всього зобов'язань	211 604	90,61	213 037	90,69	219 330	90,26	7 726	3,65%
Власний капітал								
Акціонерний капітал	49 725	21,29	49 725	21,17	49 725	20,46	0	0,00%
Резерв переоцінки будівель	1 573	0,67	1 565	0,67	1 462	0,60	-111	-7,04%

продовження таблиці 2.3

Резерв переоцінки за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	0	0,00	146	0,06	-28	-0,01	-28	
Резерв переоцінки інвестицій в інструменти капіталу, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	976	0,42	544	0,23	568	0,23	-409	-41,85%
Непокритий збиток	-30 339	-12,99	-30 110	-12,82	-28 059	-11,55	2 280	-7,51%
Всього власного капіталу	21 935	9,39	21 870	9,31	23 668	9,74	1 733	7,90%
Усього пасивів	233 539	100	234 907	100	242 998	100	9 459	4,05%

Як свідчать дані таблиці 2.2 порівнюючи дані 2022 року з 2020 роком в структурі зобов'язань відбулись такі зміни.

Кошти банків зменшилися з 5823,982 млн. грн. в 2020 році до 118,815 млн. грн. в 2022 році. Це може бути пов'язано зі зменшенням використання міжбанківських кредитів або зміною стратегії банку щодо фінансування.

Рахунки клієнтів збільшилися з 186167,805 млн. грн. в 2020 році до 208073,625 млн. грн. в 2022 році. Це свідчить про збільшення вкладів клієнтів та/або збільшення обсягу операцій з поточними рахунками.

Інші запозичені кошти зменшилися з 16196,972 млн. грн. в 2020 році до 8022,455 млн. грн. в 2022 році. Це може бути пов'язано зі зменшенням використання інших джерел фінансування або зменшенням потреби у

запозиченнях.

Забезпечення збільшилися з 0 млн. грн. в 2020 році до 926,079 млн. грн. в 2022 році. Це може бути пов'язано зі збільшенням заставного майна для отримання кредитів або з збільшенням ризиків, пов'язаних з позиками.

Інші фінансові зобов'язання зменшилися з 1904,852 млн. грн. в 2020 році до 479,523 млн. грн. в 2022 році. Це може бути пов'язано зі зменшенням кількості видів фінансових зобов'язань, які використовує банк.

Інші нефінансові зобов'язання збільшилися з 0 млн. грн. в 2020 році до 910,68 млн. грн. в 2022 році. Це може бути пов'язано зі збільшенням зобов'язань за бонусними програмами для працівників та іншими подібними виплатами.

Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток зменшилися з 233,834 млн. грн. в 2020 році до 100,348 млн. грн. в 2022 році. Це може свідчити про те, що банк змінив свою стратегію щодо оподаткування, або що його прибуток зменшився, що призвело до зменшення відстроченого податку.

Субординований борг зменшився з 1276,24 млн. грн. в 2020 році до 698,476 млн. грн. в 2022 році. Це може бути пов'язано зі зменшенням боргового тиску на банк, або зі зменшенням інтересу інвесторів у підтримці банку.

Загальна сума зобов'язань банку збільшилася з 211603,685 млн. грн. в 2020 році до 219330,001 млн. грн. в 2022 році. Це може бути пов'язано зі збільшенням попиту на кредити та інші фінансові послуги, які пропонує банк.

Щодо капіталу, то акціонерний капітал залишився стабільним на рівні 49724,98 млн. грн. протягом 2020–2022 років. Резерв переоцінки будівель зменшився з 1572,968 млн. грн. в 2020 році до 1462,202 млн. грн. в 2022 році. Резерв переоцінки за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, змінив знак з 146,089 млн. грн. в 2021 році до -27,675 млн. грн. в 2022 році. Це може бути пов'язано зі змінами в роботі компанії та її відносинами з партнерами і

постачальниками.

Можливо, компанія уклала нові контракти на постачання товарів або послуг, що збільшило її зобов'язання перед постачальниками. Також, можливо, компанія взяла участь у проектах або інвестиціях, що потребували додаткових нефінансових зобов'язань.

Щодо капіталу, можна побачити, що акціонерний капітал не змінювався з 2020 року. Зміни відбувалися в резервах і непокритому збитку. Резерв переоцінки будівель і резерв переоцінки інвестицій в інструменти капіталу збільшилися з 2020 року, але резерв переоцінки фінансових активів зменшився до від'ємного значення.

Непокритий збиток також зменшився, що може свідчити про покращення фінансової ситуації компанії.

У цілому, зміни в структурі показників зобов'язань і капіталу АТ "Ощадбанк" відображають динаміку діяльності компанії та її фінансову стабільність.

Для аналізу фінансової стійкості АТ "Ощадбанк" можна розглянути показники нормативів власного капіталу за 9 місяців 2020 - 2022 рік.

Таблиця 2.3

Нормативи власного капіталу діяльності АТ «Ощадбанк» за 2020-2022 рр.

Назва нормативу	2020 рік	2021 рік	2022 рік
Загальна сума регулятивного капіталу (РК) (тис. грн)	12 355 512	18 132 364	18 017 403
Загальна сума основного капіталу (ОК) (тис. грн)	9 084 195,3	12 541 509,7	13 762 611
Загальна сума додаткового капіталу (тис. грн)	3 328 536,7	5 642 712,6	4 306 780
Фактично сплачений зареєстрований статутний капітал (тис. грн)	49 472 840	49 472 840,0	49 472 840
Фактичне значення нормативу Н2 (нормативне значення повинне бути не менше 10%)	13,13%	19,00%	15,48%
Непокритий кредитний ризик (НКР)	6 712 947,8	3 462 590,6	887 373

За 9 місяців 2020–2022 рр. в Ощадбанку відбулися зміни в структурі

кожного показника нормативів власного капіталу.

Загальна сума регулятивного капіталу (РК) збільшилась з 12 355 512 тис. грн у 2020 році до 18 017 403 тис. грн у 2022 році. Це може бути пов'язано зі збільшенням прибутку банку, що збільшило фактично сплачений зареєстрований статутний капітал.

Загальна сума основного капіталу (ОК) збільшилась з 9 084 195,3 тис. грн у 2020 році до 13 762 611 тис. грн у 2022 році, що може бути пов'язано з інвестиціями банку в основні засоби і нематеріальні активи.

Загальна сума додаткового капіталу збільшилась з 3 328 536,7 тис. грн у 2020 році до 4 306 780 тис. грн у 2022 році, проте відбулося скорочення цього капіталу у 2021 році, що може бути пов'язано з переоцінкою активів банку.

Значення нормативу Н2 збільшилось з 13,13% у 2020 році до 19,00% у 2021 році, але зменшилося до 15,48% у 2022 році.

Це може бути пов'язано зі зміною розміру регулятивного капіталу та змінами в активній частині балансу банку.

Непокритий кредитний ризик (НКР) зменшився з 6 712 947,8 тис. грн у 2020 році до 887 373 тис. грн у 2022 році. Це може бути пов'язано з поліпшенням якості активів банку, зменшенням кількості неповернених кредитів та зміною структури кредитного портфеля банку.

Аналіз складу та структури активів АТ «Ощадбанк» наведено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка і структура активів АТ «Ощадбанк»
за 9 місяців 2020 – 2022 рр.

Найменування статті	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Зміна у 2022 р. до 2020 р.	
	млн. грн.	млн. грн.	млн. грн.	млн. грн.	%
Грошові кошти та їх еквіваленти	26 514,8	19 000,6	23 636,1	-2 878,7	89,14
Кредити, надані клієнтам	63 226,1	74 754,1	83 317,7	20 091,6	131,78
Інвестиції	130 251,5	128 647,3	123 306,7	-6 944,8	94,67

Інвестиції в дочірні, спільні підприємства та асоційовані підприємства	24,8	24,8	24,8	0	100
--	------	------	------	---	-----

продовження таблиці 2.4

Інвестиційна нерухомість	633,5	633,1	627,5	-6,0	99,05
Основні засоби та нематеріальні активи	9 725,4	8 996,5	8 306,0	-1 419,3	85,41
Передплата з податку на прибуток	275,2	417,2	472,4	197,2	171,65
Інші активи	2 887,5	2 433,6	3 306,9	419,3	114,52
Всього активів	233 538,9	234 907,3	242 998,1	9 459,2	104,05

Протягом 2020-2022 років структура активів АТ «Ощадбанк» відображає наступні зміни.

Грошові кошти та їх еквіваленти в 2020 році становили 26 514,8 млн. грн, що зменшилось до 19 000,6 млн. грн у 2021 році, але збільшилось до 23 636,1 млн. грн у 2022 році.

Це може бути пов'язано зі зміною стратегії управління ліквідністю банку та зменшенням позицій у державних облігаціях в 2021 році, але пізніше банк знову накопичує більше ліквідних коштів.

Кредити, надані клієнтам, збільшилися з 63 226,1 млн. грн у 2020 році до 74 754,1 млн. грн у 2021 році та 83 317,7 млн. грн у 2022 році. Це може бути пов'язано зі збільшенням попиту на кредити, зокрема серед населення та підприємств, а також з розширенням діяльності банку в цьому напрямку.

Інвестиції зменшилися з 130 251,5 млн. грн у 2020 році до 128 647,3 млн. грн у 2021 році та 123 306,7 млн. грн у 2022 році. Це може бути пов'язано зі зменшенням інтересу банку до довгострокових інвестицій в умовах низьких процентних ставок та нестабільної економічної ситуації в країні.

Основні засоби та нематеріальні активи зменшилися з 9 725,4 млн. грн. у 2020 році до 8 306,0 млн. грн. у 2022 році. Це може бути пов'язано зі зменшенням інвестицій у такі активи, оскільки банк може бути зацікавлений у збільшенні своїх фінансових ресурсів у зв'язку з розвитком інших напрямків діяльності.

Передплата з податку на прибуток зросла з 275,2 млн. грн. у 2020 році до 472,4 млн. грн. у 2022 році. Це може бути пов'язано зі зростанням обсягу бізнесу банку, який привів до збільшення його прибутку і відповідно збільшення податкового боргу.

Інші активи зросли з 2 887,5 млн. грн. у 2020 році до 3 306,9 млн. грн. у 2022 році. Це може бути пов'язано зі зростанням кількості фінансових операцій банку, таких як інвестування в цінні папери та інші фінансові інструменти.

Загалом, збільшення кредитів, наданих клієнтам, та грошових коштів та їх еквівалентів може свідчити про зростання бізнесу банку, а зменшення основних засобів та нематеріальних активів може бути пов'язане з переорієнтацією банку на інші напрямки діяльності.

Підсумовуючи, можна сказати, що АТ «Ощадбанк» за період з 2020 по 2022 роки збільшив обсяг зобов'язань та зменшив власний капітал. Однак, банк також показав збільшення регулятивного капіталу та основного капіталу, що свідчить про його фінансову стійкість та здатність до інвестицій. Непокритий кредитний ризик також зменшився, що підтверджує ефективне управління кредитним портфелем.

Зменшення грошових коштів та їх еквівалентів у 2021 році може бути пов'язано зі зміною стратегії управління ліквідністю банку та зменшенням позицій у державних облігаціях, а збільшення кредитів, наданих клієнтам, може свідчити про зростання попиту на кредити та розширення діяльності банку в цьому напрямку.

Зменшення інвестицій може бути пов'язано зі зменшенням інтересу банку до довгострокових інвестицій в умовах низьких процентних ставок та нестабільної економічної ситуації в країні. Зменшення додаткового капіталу у 2021 році та зменшення значення нормативу Н2 у 2022 році можуть вказувати на потенційні ризики та потребу в подальшій увазі до фінансових показників банку.

Однак, в цілому, аналіз фінансових показників дозволяє зробити

висновок про стан банку та визначити можливі напрямки для подальшого розвитку.

2.3 Оцінка забезпечення фінансової стійкості банку. Аналіз впливу рівня ліквідності та прибутковості на фінансову стійкість банку

Стійкість комерційного банку залежить від обмежень, що стосуються ліквідності та безпеки, і є результатом його прибуткової діяльності. Така стійкість визначається впливом різних напрямків діяльності банку та має складну структуру з декількома основними елементами.

В таблиці 2.5 наведені показники фінансової стійкості АТ «Ощадбанк».

Таблиця 2.5

Коефіцієнти фінансової стійкості АТ«Ощадбанк» за 2020–2022 рр

Показник	2020	2021	2022
Коефіцієнт надійності	0,10	0,10	0,11
Коефіцієнт фінансового важеля	9,6	9,7	9,3
Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів	0,09	0,09	0,10
Коефіцієнт захищеності власного капіталу	0,44	0,41	0,35
Коефіцієнт мультиплікатора капіталу	4,70	4,72	4,89

АТ "Ощадбанк" за останні чотири роки демонструє стійкість та певне зростання фінансових показників. Коефіцієнт надійності залишається на стабільному рівні з 2020 по 2021 рр. (0,10), але збільшується до 0,11 у 2022 році. Це може бути пов'язано зі збільшенням загальної прибутковості банку або зменшенням загальних витрат, що забезпечує збільшення чистого прибутку. Коефіцієнт фінансового важеля зрос до 9,7 в 2021 році, але зменшився до 9,3 в 2022 році. Це може бути пов'язано зі змінами у структурі активів банку, зменшенням витрат на проценти або збільшенням обсягу резервування. Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів залишається на одному рівні (0,09) з 2020 по 2021 рр., але збільшується до 0,10 в 2022 році. Це може бути пов'язано зі збільшенням загального обсягу власного капіталу банку. Коефіцієнт захищеності власного капіталу

зменшується з 0,44 в 2020 році до 0,35 в 2022 році. Це може бути пов'язано зі збільшенням ризиків, пов'язаних з активами банку, зменшенням обсягу власного капіталу або збільшенням обсягу зобов'язань банку. Коефіцієнт мультиплікатора капіталу АТ «Ощадбанк» збільшився з 4,70 в 2020 році до 4,89 в 2022 році. Це свідчить про зростання ринкової ціни акцій банку в порівнянні з його власним капіталом. Таке зростання може бути пов'язано з поліпшенням фінансових показників банку, які стали більш привабливими для інвесторів та ринку загалом. Також, збільшення капіталізації банку та підвищення рівня довіри до його фінансової стійкості можуть сприяти зростанню ціни акцій та, відповідно, до збільшення мультиплікатора капіталу.

Ліквідність банку відноситься до його здатності мати достатні ресурси для виконання фінансових зобов'язань перед клієнтами. Це означає, що банк має достатньо готівки або легко змінних активів, які можуть бути швидко продані або перетворені на готівку, для задоволення вимог клієнтів щодо зняття коштів, виплати чеків, здійснення платежів тощо.

Ліквідність банку залежить від ліквідності його балансу, що визначається співвідношенням між вимогами до активів та зобов'язаннями на пасиві в певний момент часу. Ліквідність балансу є важливою складовою загальної ліквідності банку, але не є достатньою умовою для оцінки його ліквідності, оскільки можуть існувати ситуації, коли баланс ліквідний, але банк не має можливості постійно підтримувати свою ліквідність. Аналіз ліквідності банку повинен включати визначення фактичної ліквідності та оцінювання відповідності нормативів ліквідності вимогам, встановленим НБУ. Управління ліквідністю банку є важливою складовою фінансової стійкості банку в Україні. Накопичення ресурсів та приваблення вкладників великими відсотками по депозитам може негативно впливати на фінансову стійкість банку.

Важливо пам'ятати, що ліквідність банку може змінюватися з часом під впливом різних факторів, таких як зміни в поведінці клієнтів, ринкові умови,

зміни у регуляторному середовищі та інші чинники.

Нормативи ліквідності наведені в таблиці 2.6 [22].

Таблиця 2.6

Нормативи ліквідності АТ «Ощадбанк» за 2020 – 2022 рр.

Рік	2020	2021	2022	Норматив
Н1, тис.грн	18 132 364,0	18 017 403,3	19 427 445,9	не менше 200 млн грн
Н2	19,0	15,5	14,5	не менше 10 %
Н3	13,1	11,8	10,5	не менше 7 %
Н7	20,4	27,5	9,8	не більше 25 %
Н8	156,6	102,4	80,1	не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу
Н9	0,4	0,4	0,3	не більше 25 %
Н11	0,1	0,1	0,005	не більше 15 %
Н12	0,1	0,1	0,01	не більше 60 %
Л13-1	119,9	134,2	214,8	не більше 5%
Л13-2	0,03	2,5	0,03	не більше 5 %
LCR	360,0	258,0	312,4	не менше 100 %
LCR	233,0	149,6	241,4	не менше 100 %

За 9 місяців 2020–2022 рр. нормативи ліквідності АТ «Ощадбанк» зазнали змін, які відображають рівень ліквідності банку та його здатність забезпечити платоспроможність у випадку фінансових труднощів.

Норматив Н1, що визначає рівень регулятивного капіталу, зрос на 1 млн грн в 2021 році та на 1,4 млн грн у 2022 році. Це може свідчити про збільшення капіталу банку, що може бути результатом залучення нових інвесторів або рентабельності бізнесу банку.

Норматив Н2, що відображає достатність регулятивного капіталу відносно активів банку, знизився на 3,5% у 2021 році та на 1% у 2022 році.

Це може бути результатом збільшення активів банку, що може призвести до зниження рівня достатності капіталу.

Норматив Н3, що визначає достатність основного капіталу, знизився на 1,3% у 2021 році та на 1,3% у 2022 році. Це може бути наслідком збільшення обсягів кредитування, що вимагає більше капіталу для забезпечення відповідної рівноваги.

Норматив Н7, що відображає максимальний розмір кредитного ризику на одного контрагента, зменшився на 10,3% у 2022 році. Це може бути результатом удосконалення системи управління ризиками та підвищення якості кредитних портфелів.

Норматив Н8 зменшився з 156,6 до 102,4, але все ще перевищує вимоги регулятора. Це може бути пов'язано зі зменшенням портфелю кредитів та збільшенням розміру регулятивного капіталу.

Норматив Н9 залишився стабільним на рівні 0,4, що вказує на те, що банк не збільшує ризики в операціях з пов'язаними особами.

Нормативи Н11 та Н12 показують, що банк значно знизив обсяг інвестування в цінні папери, що є позитивним з точки зору зменшення ризиків.

Нормативи Л13-1 та Л13-2 збільшилися внаслідок збільшення ризику відкритої валютної позиції, що може бути пов'язано зі збільшенням операцій з іноземними валютами.

Нормативи LCR та LCR зменшилися у 2021 році, але відновилися в 2022 році та відповідають вимогам регулятора, що свідчить про стабільність ліквідності банку. У загальному, банк зберігає стабільний рівень ліквідності, але зниження нормативів Л13-1 та Л13-2 вказує на збільшення ризику відкритої валютної позиції, що потребує уваги управління ризиками.

Показники рентабельності допомагають аналізувати фінансовий стан підприємства та його здатність генерувати прибуток. Вони можуть варіюватися в залежності від галузі, ринкових умов та інших факторів, тому їх слід порівнювати зі схожими підприємствами або стандартами галузі для

отримання більш об'єктивної оцінки.

Показники рентабельності наведені в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Показники рентабельності АТ «Ощадбанк»
за 9 місяців 2020 – 2022 рр.

Показник	2020	2021	2022	Відхилення 2022/2020
Чиста процентна маржа	2,43	3,95	4,3	1,87
Рентабельність активів (ROA)	2,03	0,36	0,97	-1,06
Рентабельність капіталу (ROE)	21,6	3,9	10	-11,6

Чиста процентна маржа збільшилася з 2,43% у 2020 році до 4,30% у 2022 році. Це свідчить про зростання прибутковості банку з кредитування та інших фінансових операцій. Причиною збільшення маржі можуть бути зміни в ставках кредитів та депозитів, зниження витрат на залучення ресурсів, зміна портфелю активів банку, а також покращення ефективності управління ризиками та операційними витратами.

Рентабельність активів (ROA) зменшилася з 2,03% у 2020 році до 0,97% у 2022 році. Це означає, що прибутковість банку від активів зменшилася, що може бути пов'язано зі зниженням чистого прибутку банку в результаті пандемії COVID-19. Крім того, можливо, що банк збільшив свій активний портфель без відповідного збільшення прибутковості, або що його активи зазнали знецінення в результаті падіння цін на ринку.

Рентабельність капіталу (ROE) зменшилася з 21,6% у 2020 році до 10,0% у 2022 році. Це означає, що віддача банку від капіталу зменшилася. Причинами можуть бути такі ж фактори, що впливали на зменшення рентабельності активів. Однак, рівень ROE в 2022 році відносно 2021 року збільшився, що може свідчити про покращення фінансового стану банку та його ефективність у використанні капіталу.

Загальний висновок полягає в тому, що банк зберігає стабільний рівень ліквідності, але потребує уваги управління ризиками, зокрема ризиком

відкритої валютної позиції. Норматив Н1 свідчить про збільшення капіталу банку, що може бути результатом залучення нових інвесторів або рентабельності бізнесу банку. З іншого боку, зниження нормативу Н2 може бути результатом збільшення активів банку, що може призвести до зниження рівня достатності капіталу. Зниження нормативу Н3 може бути наслідком збільшення обсягів кредитування, що вимагає більше капіталу для забезпечення відповідної рівноваги. Зменшення нормативу Н7 може бути результатом удосконалення системи управління ризиками та підвищення якості кредитних портфелів. Норматив Н8 все ще перевищує вимоги регулятора, що може бути пов'язано зі зменшенням портфелю кредитів та збільшенням розміру регулятивного капіталу. Норматив Н9 залишився стабільним на рівні 0,4, що вказує на те, що банк не збільшує ризики в операціях з пов'язаними особами. Зменшення нормативів LCR та LCR у 2021 році може бути пов'язано зі збільшенням операцій з іноземними валютами, але відновлення до рівня, що відповідає вимогам регулятора, свідчить про стабільність ліквідності банку. Окрім цього, збільшення чистої процентної маржі свідчить про підвищення ефективності діяльності банку.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ

3.1 Вплив мінімізації банківських ризиків на забезпечення фінансової стійкості банківських установ

Банківська діяльність, а також будь-яка інша фінансова діяльність пов'язана з ризиком. Банківський ризик означає можливість втрати банком частини своїх ресурсів, неотримання прибутку або додаткових витрат у зв'язку з певними фінансовими операціями. Тому менеджмент банківських ризиків є пріоритетним завданням керівників банку. Банк може стикатися з різними видами ризиків, такими як невизнанням ринком продуктів банку, збитками, спричиненими зміною законодавства та іншими. Основним завданням банківського управління є пошук балансу між прибутком, ризиком та ліквідністю в межах виробничо-господарської діяльності [41].

У документі "Методичні вказівки НБУ щодо організації та функціонування системи ризик-менеджменту в банках України" вказано, що банки повинні створювати комплексну систему управління ризиками, яка забезпечуватиме надійний процес виявлення, оцінки, контролю та моніторингу різних видів ризиків на всіх рівнях організації, враховуючи взаємозв'язок між різними категоріями ризиків та рішення проблеми конфлікту між здобутком прибутку та мінімізацією ризиків [35].

Управління ризиками в банку складається з різних дій, таких як аналіз ризиків, розробка положень про їх управління, регулювання рівня ризиків та використання фінансових механізмів для компенсації втрат. Метою управління ризиками в АТ "Ощадбанк" є забезпечення підвищення вартості власного капіталу банку та досягнення цілей зацікавлених сторін. Ефективне

управління ризиками потребує послідовних положень, процесів, кваліфікованого персоналу та систем контролю. У кожному банку управління ризиками має бути унікальним, оскільки кожен банк має власну ринкову нішу та зв'язки з контрагентами. Система управління ризиками в комерційному банку складається з різних елементів, таких як точки контролю, засоби та методи оцінки ризиків, інструментарій з обмеження та зниження ризиків, форми моніторингу та прогнозування ризиків, інформаційні потоки та організаційна структура.

Система ризик-менеджменту має забезпечувати оптимізацію співвідношення потенційних можливостей, ризиків, розміру капіталу і темпів зростання банку, реалізацію системного підходу до оцінки і управління ризиками, співвідношення ризиків і потенційних можливостей, ухвалення управлінських рішень та покращення керованості банку через створення адекватної структури контролю. Першим етапом моделі банківського ризик-менеджменту є механізм ідентифікації та оцінки ризиків банку, що повинен здійснюватися систематично на рівні установи в цілому та окремих підрозділів, включаючи всі види ризиків, зв'язок і взаємний вплив між різними категоріями ризиків. Аналіз ризиків повинен охоплювати всі продукти, послуги та процеси банку і передбачати як якісну оцінку відповідних ризиків, так і їх кількісні параметри. Керівництво банку повинно знати результати аналізу ризиків та враховувати їх у своїй роботі. Кількісне оцінювання рівня ризику є важливим етапом ризик-менеджменту і має включати оцінювання реального ризику та установлення меж допустимого ризику для окремих банківських операцій, організаційних підрозділів та фінансової установи в цілому. Ступінь ризику вимірюється втратами, які можуть статися в разі реалізації цього ризику, а також імовірністю його виникнення.

Управління ризиками є важливою складовою діяльності та операцій Банку. Основні ризики, пов'язані з операціями Банку, включають ринковий, кредитний, ризик концентрації, ризик ліквідності, ризик зміни процентних

ставок та курсів валют. Нижче наведено опис політики Банку щодо управління цими ризиками.

Банк створює комплексну та ефективну систему управління ризиками, яка враховує Стратегію розвитку Банку, Декларацію схильності до ризиків Банку та інші внутрішні нормативні документи Банку, що визначають характер та обсяг операцій Банку, профіль ризику та системну важливість Банку.

Управління ризиками здійснюється шляхом встановлення бізнес-процесів та чіткого розподілу обов'язків між підрозділами Банку відповідно до принципу трьох ліній захисту. Перша лінія включає бізнес-підрозділи та підрозділи підтримки діяльності Банку, які приймають ризики та несуть відповідальність за них, а також забезпечують звіти про поточне управління цими ризиками відповідно до своїх функцій. Друга лінія складається з підрозділу з управління ризиками та підрозділу комплаєнс. Третя лінія належить підрозділу внутрішнього аудиту і займається перевіркою та оцінкою ефективності управління ризиками.

Банк ризикує втратами, втратою доходу або зниженням ринкової вартості свого капіталу, якщо не зможе вчасно та повністю покрити потреби у грошових коштах для виконання своїх грошових зобов'язань. Управління ризиком ліквідності полягає у забезпеченні наявності достатнього обсягу ліквідних коштів для покриття поточних та планових потреб АТ "Ощадбанк" з метою оптимізації витрат. Крім того, воно спрямоване на забезпечення здатності АТ "Ощадбанк" покривати відтік грошових коштів за кризовим сценарієм. Для виявлення та оцінки ризику ліквідності АТ "Ощадбанк" аналізує рух грошових потоків, розриви ліквідності, концентрації активів та зобов'язань, сценарії кризових ситуацій та ситуацію на фінансовому ринку. Кожен місяць Комітет з питань управління активами і пасивами проводить аналіз джерел фінансування та приймає відповідні рішення щодо управління активами та пасивами.

Згідно з керівництвом АТ "Ощадбанк", розрив ліквідності (з

урахуванням очікуваних строків погашення рахунків клієнтів) на 31 грудня 2021 року за часовим кошиком «до 1 року» є під контролем і не загрожує здатності банку своєчасно та в повному обсязі виконувати свої зобов'язання. АТ "Ощадбанк" мав вторинний резерв ліквідних коштів на 43 085 965 тис. грн. балансової вартості на 31 грудня 2021 року, який складається з цінних паперів різних видів, що можуть бути продані або використані як застава при залученні кредиту від НБУ на умовах рефінансування. Ці цінні папери покривають розрив ліквідності за часовим кошиком «до 1 року».

Мінімізація банківських ризиків є важливим чинником, що впливає на забезпечення фінансової стійкості АТ "Ощадбанк". Це означає, що банк повинен забезпечувати ефективне управління ризиками, пов'язаними з його діяльністю, зокрема кредитним, ліквідності, ринковим та операційним ризиками. Мінімізація кредитного ризику забезпечується шляхом дотримання банком вимог до кредитування, здійснення аналізу платоспроможності клієнтів, складання грамотних кредитних договорів та контролю за своєчасністю погашення кредитів. Це дозволяє запобігти неплатоспроможності клієнтів та зберегти стабільність кредитного портфеля. Ліквідність банку забезпечується шляхом дотримання нормативів ліквідності та виявлення можливих джерел ліквідності у разі потреби. Банк повинен розробити план дій в разі кризових ситуацій та мати наявність відповідного рівня ліквідності для забезпечення своєчасного погашення зобов'язань перед клієнтами та іншими кредиторами. Мінімізація ринкового ризику вимагає забезпечення різноманіття фінансових інструментів та диверсифікації портфеля активів банку. Це дозволяє знизити ризик залежності від конкретних секторів економіки та зменшити можливий вплив змін в зовнішньому середовищі на фінансові результати банку.

Отже, можна зробити висновок, що мінімізація банківських ризиків грає важливу роль у забезпеченні фінансової стійкості АТ "Ощадбанк". Банк успішно використовує різноманітні методи та стратегії для зниження ризиків та забезпечення стабільності своєї діяльності.

3.2 Вплив грошово-кредитної політики НБУ на фінансову стійкість банківської системи

Однією з основних функцій Національного банку України є забезпечення фінансової стабільності в країні. Для досягнення цієї мети НБУ здійснює заходи з регулювання грошового обігу, кредитування та діяльності банків. Одним з інструментів грошово-кредитної політики є рівень кредитної ставки, який встановлює НБУ, та залежить від рівня інфляції, обсягу кредитування та інших факторів.

Згідно зі звітами Національного банку України про фінансову стабільність, грошово-кредитна політика НБУ впливає на фінансову стійкість банківської системи.

Національний банк України відповідає за нагляд за банками, їх відділеннями та представництвами в межах України. Головна мета нагляду полягає у забезпеченні стійкості банківської системи та захисті інтересів вкладників, шляхом запобігання ризиків у діяльності комерційних банків. Законом України "Про банки і банківську діяльність" визначені повноваження НБУ в цій сфері. В кожній країні світу існує регуляторна система, яка включає різні аспекти банківської діяльності, роботу інших кредитно-фінансових установ, фондových бірж тощо. Національне банківське та фінансове законодавство має свої особливості, які виникли внаслідок історичного розвитку та дії різних фінансово-економічних факторів, і включає різні форми та методи нагляду за діяльністю комерційних банків. Стійкість комерційного банку залежить від багатьох факторів і чинників, що вимагає складної структури його функціонування.

Один з найбільш актуальних питань серед фінансових науковців на сьогодні полягає у використанні грошово-кредитної політики для забезпечення стійкості банківської системи країни. Фінансова криза показала, що грошова стабільність сама по собі не є достатньою для

забезпечення фінансової стійкості, оскільки кризові явища є дуже коштовними. Тому політика держави повинна спрямовуватись на зменшення ймовірності виникнення криз, а не лише на їх наслідування в економіці країни та фінансовій системі. В цьому контексті виникає питання про роль грошово-кредитної політики у забезпеченні стійкості банківської системи. Два види політики, які розрізняють науковці – циклічна та структурна, базуються на встановленні вимог до капіталу та ліквідності, лімітів валютної позиції, боргових ризиків та інших критеріїв. Циклічна політика залежить від кон'юнктури ринку та спрямована на конкретизацію джерела ризиків для фінансової стійкості, тоді як структурна політика залишається незмінною та спрямована на збереження стійкості фінансової системи протягом тривалого періоду часу.

Аналіз показників грошово-кредитної політики України за 9 місяців 2020-2022 рр., які наведені в таблиці 2.8 дає змогу зрозуміти, як ці показники вплинули на фінансову стійкість банків.

Таблиця 2.8

Основні показники грошово-кредитної політики України
за 9 місяців 2020-2022 рр

Показники	Одиниці виміру	Роки			Відхилення 2022 р. від 2020 р.	
		2020	2021	2022	в сумі	в %
Валовий внутрішній продукт, ВВП	млн грн	397 720	422 200	545 960	148 240	137
Грошова база, Гб	млн грн	477 490	595 986	662 498	185 008	139
Грошова маса, Мз	млн грн	1 438 310	1 850 007	2 071 358	633 047	144
Швидкість обігу грошей, V	рази	2,77	2,28	2,64	-0,13	95
Грошово-кредитний мультиплікатор, m	рази	3,01	3,10	3,13	0,11	104
Коефіцієнт монетизації, К _{монет.}	рази	36,16%	43,82%	37,94%	1,78%	105

Валовий внутрішній продукт (ВВП) зріс на 36% за період з 2020 по 2022 рр., що свідчить про зростання економіки країни. Грошова база зросла на 39%, а грошова маса – на 44%, що означає, що Національний банк України (НБУ) збільшував кількість грошей в обігу з метою стимулювання економіки. Швидкість обігу грошей зменшилася у 2020 році на 18%, але зросла у 2021 році на 16%. Цей показник вказує на те, як швидко гроші переходять від однієї особи до іншої. Зменшення швидкості обігу грошей у 2020 році було спричинене карантинними заходами, які знизили активність економіки. Грошово-кредитний мультиплікатор зріс на 4% за період з 2020 по 2022 рр., що означає, що банки мали можливість видавати більше кредитів за кожен гривню, яку вони мали в депозитах. Коефіцієнт монетизації зріс на 5% у 2020 році, але знову ж таки знизився у 2021 році на 13%. Цей показник вказує на те, яка частина грошей в обігу перебуває в готівковій формі, а яка – на банківських рахунках. Зниження коефіцієнта монетизації у 2021 році може бути пов'язано з тим, що люди вкладають гроші в депозити, а не витрачають їх на покупки.

На основі аналізу показників грошово-кредитної політики НБУ за 2020-2022 роки можна зробити висновок, що ця політика мала позитивний вплив на фінансову стійкість банківської системи України. Зокрема, збільшення грошової бази та грошової маси вказують на підтримку ліквідності банків, що сприяє зменшенню ризиків їхньої нестабільності. Також стабільна швидкість обігу грошей та грошово-кредитний мультиплікатор свідчать про ефективне використання грошових ресурсів і збалансованість кредитної політики. Однак зниження коефіцієнту монетизації у 2021 році може свідчити про зменшення попиту на готівку у населення, що може відображати зміну споживчих настроїв в економіці країни. Отже, в цілому можна стверджувати, що грошово-кредитна політика НБУ сприяла збереженню стабільності банківської системи України та підтримці розвитку економіки країни.

3.3 Напрямки фінансової стабілізації банків

Фінансова стабілізація банків є важливою метою для забезпечення їхньої життєздатності та стійкості. Для досягнення цієї мети можуть бути застосовані різні напрямки та заходи. Ось декілька основних напрямків фінансової стабілізації банків:

1. Капіталізація: Одним з важливих аспектів фінансової стабілізації банку є забезпечення достатнього рівня капіталу. Банки повинні мати достатній капітал, щоб покрити можливі збитки та виконувати регулятивні вимоги. Залежно від ситуації, банк може звертатися до різних джерел для збільшення свого капіталу, таких як залучення додаткових акціонерів, емісія акцій або залучення додаткового фінансування.

2. Ліквідність: Забезпечення достатнього рівня ліквідності є ключовим аспектом фінансової стабілізації банків. Банк повинен мати достатню кількість ліквідних активів або доступ до ліквідності для задоволення вимог клієнтів та оплати своїх зобов'язань. Для цього банк може звертатися до центрального банку для отримання кредитів або використовувати інші ринкові інструменти для забезпечення ліквідності.

3. Активівське керування: Банк повинен управляти своїм активним балансом таким чином, щоб забезпечити стійкість та прибутковість. Це означає ефективне управління ризиками, диверсифікацію портфелю активів, контроль за якістю активів та врахування ринкових умов при прийнятті рішень.

4. Кредитний ризик: Забезпечення належного контролю та управління кредитним ризиком є важливим аспектом фінансової стабілізації банку. Банк повинен здійснювати обстеження клієнтів, оцінювати кредитну здатність та приймати обґрунтовані рішення щодо кредитування. Також необхідно встановлювати внутрішні правила та процедури для моніторингу та управління кредитним портфелем.

Регулятивні заходи: Уряд та регулятори можуть встановлювати різні регулятивні заходи для забезпечення фінансової стабілізації банків. Це може включати встановлення капітальних вимог, нормативів ліквідності, мікро- та макропруденційних заходів, а також механізмів розподілу ризиків.

Ці напрямки спільно допомагають забезпечити фінансову стійкість банку і знизити ризики в його діяльності. Важливо враховувати, що кожен банк може мати свої унікальні виклики та потребувати індивідуального підходу до фінансової стабілізації.

Українська банківська система розвивається досить швидко, незважаючи на її короткий період існування. Це вимагає, щоб банки працювали в умовах високого ризику, зумовленого економічною та політичною нестабільністю в країні. Незважаючи на те, що власний капітал у банківських секторах провідних країн є значно більшим, українські банки також потребують ефективного управління фінансовою стійкістю. Власний капітал має вирішальне значення для забезпечення стійкого зростання і фінансової стабільності, тому важливо визначити шляхи покращення методів управління власним капіталом, щоб підвищити рівень капіталізації комерційних банків. Важливість оптимізації процесу управління власним капіталом полягає в забезпеченні міцної стабільності активів та зобов'язань комерційного банку, зростанні рівня капіталізації банківської діяльності та фінансової стійкості як комерційного банку, так і всієї банківської системи в цілому. Концепція «достатності капіталу» відображає фактичний розмір банку, який відповідає економічним умовам та рівню концентрації реального сектора, а також демонструє загальний рівень надійності банку та його здатність уникнути ризиків. Розмір досить капіталу базується на ступені ризику, прийнятому банком, тому чим вище ризик, тим вищим має бути рівень капіталізації банку. У сучасних економічних умовах в Україні рівень капіталізації комерційних банків є невисоким, що призводить до збільшення ризиків діяльності банків та зменшення їх здатності до перерозподілу коштів в масштабах економіки країни. Невисокий рівень капіталізації також може

призвести до зменшення клієнтів та створення загальної банківської кризи. Отже, необхідне нарощування капіталу банків, але цьому заважають такі фактори, як нестабільний характер економіки та високі ризики, що стимулюють банки до більш обережних дій. Комерційні банки прагнуть збільшити свій власний капітал з метою підвищення рівня капіталізації, що є одним з основних та перспективних факторів забезпечення фінансової стабільності. Для досягнення цього мети банки можуть залучати зовнішні джерела, такі як емісія акцій або боргових зобов'язань. Проте, найбільш поширеним зовнішнім джерелом збільшення капіталу для вітчизняних банків залишається емісія акцій. Вибір способу збільшення капіталу банку залежить від суми зростання капіталу та можливих витрат на його отримання. Коли зростання капіталу банку повільне, його прискорення може бути забезпечено внутрішніми джерелами, такими як дохід від операцій, продаж частини активів або переоцінка основних засобів. Однак, якщо планується швидке зростання активів банку або потрібне суттєве збільшення капіталу, то вимагається залучення капіталу незалежних інвесторів шляхом випуску додаткових акцій. Такий спосіб має свої переваги та недоліки. З одного боку, капітал банку зростає на конкретну суму, з іншого боку, акціонери банку можуть негативно реагувати на випуск додаткових акцій, оскільки це може призвести до зменшення прибутку на одну акцію та падіння курсової вартості акцій. Банки повинні збільшувати свій капітал за рахунок зовнішніх джерел, щоб забезпечити належний рівень капіталізації. Це можна зробити шляхом емісії акцій, боргових зобов'язань або продажу активів і оренди нерухомості. Кожен з цих методів має свої плюси та мінуси, тому банк повинен ефективно проаналізувати їх перед використанням. Окрім цього, існують ще декілька способів накопичення банківського капіталу, такі як плани реінвестування дивідендів та створення планів купівлі акцій службовцями банку.

Перший метод полягає в заміні грошових дивідендів на дивідендо-акції, що дає банку можливість забезпечити прибуток у формі дивідендів.

Банк може пропонувати акціонерам дисконт у 5% стосовно чесної ринкової вартості при купівлі цінних паперів. Це дає акціонерам можливість купувати цінні папери за 95% від їх реальної ціни в день виплати дивідендів. Згідно з планом реінвестування дивідендів із дисконтом у розмірі 5%, банк затримує грошовий прибуток та емітує нові акції замість виплати дивідендів. Другий метод полягає у створенні програми, що заохочує службовців до купівлі акцій свого власного банку. Цей план може також використовуватись для утримання персоналу та забезпечення співпраці управління банком.

Отже, висновком можна сказати, що фінансова стабільність банків є критично важливою для забезпечення ефективності та стійкості фінансової системи в цілому. Існують різноманітні напрямки фінансової стабілізації банків, зокрема, реформування банківського сектору, зміна правил регулювання та нагляду за діяльністю банків, введення нових стандартів капіталовкладень та ризик-орієнтованого нагляду.

ВИСНОВКИ

Економічна сутність фінансової стійкості банку полягає в здатності банку ефективно виконувати свої функції на ринку та виконувати свої зобов'язання перед клієнтами та іншими зацікавленими сторонами. Це включає здатність банку забезпечувати свою ліквідність, оптимально балансувати свої активи та пасиви, управляти ризиками, забезпечувати достатній рівень капіталізації та прибутковості, а також відповідати вимогам наглядових органів та законодавства. Фінансова стійкість банку є ключовою умовою для забезпечення стабільності його діяльності на ринку та довірчого ставлення до нього з боку клієнтів та інших зацікавлених сторін. Оскільки банк є важливим гравцем на ринку, його фінансова стійкість має прямий вплив на економічну стабільність країни. Тому важливо, щоб банки дотримувалися принципів фінансової стійкості та вчасно приймали відповідні заходи для забезпечення своєї стабільності. У сукупності, елементи фінансової стійкості – капітальна стійкість, ліквідність, ризик та прибутковість – визначають фінансову рентабельність банку та його здатність виконувати свої функції на ринку. Капітальна стійкість є фундаментом для забезпечення стійкості банку та його здатності переносити фінансові ризики, ліквідність забезпечує здатність банку виконувати свої функції та забезпечувати виплати клієнтам у разі потреби, ризик дозволяє банку дбайливо оцінювати ризики та приймати обґрунтовані рішення, а прибутковість є важливим фактором визначення успіху банку на ринку та забезпечення стабільного зростання. Зв'язок між цими елементами є ключовим для забезпечення фінансової стійкості банку та його здатності виконувати свої функції у стабільних та прогнозованих умовах.

Для виявлення можливих проблем та запобігання фінансової кризи важливо оцінити фінансову стійкість банку. Існує багато методів оцінювання,

які базуються на різних підходах та використовують різноманітні інструменти. Один з найпоширеніших підходів полягає в оцінці фінансової стійкості банку на основі кількісних показників, таких як прибутковість, ліквідність, платоспроможність та кредитний ризик. Однак, такий підхід може не відображати всіх особливостей діяльності банку та не враховувати якісні аспекти. Тому існують інші методи оцінювання, які базуються на застосуванні аналітичних моделей, заснованих на теорії ймовірності та нечітких множинах. Ці методи дають можливість побудувати окремі моделі на основі розгляду різних показників діяльності банку та узагальнення підсумкового показника – індексу фінансової стабільності. Такі методи дають можливість зіставити банк з іншими учасниками ринку та оцінити його фінансову стійкість.

Банки можуть зазнавати впливу різних зовнішніх та внутрішніх факторів у контексті фінансової нестабільності. До зовнішніх факторів можна віднести такі як політична та соціальна стабільність, рівень інфляції, валютний ринок, вплив капіталу за кордон. До внутрішніх – якість активів та пасивів, рентабельність та ліквідність, фінансову стратегію та структуру активів. Важливо детально вивчити кожен з цих факторів та розробити відповідні стратегії та плани дій для кожного з них, щоб забезпечити стійкість банку в умовах фінансової нестабільності.

Аналізуючи дані про доходи та витрати АТ «Ощадбанк» протягом 9 місяців 2020-2022 років, можна зробити висновок, що банк зазнав суттєвих змін у фінансовому стані.

За період з 2020 по 2022 роки доходи банку зросли на 43% і становили 357,617 млн. грн у 2022 році. При цьому, процентні доходи зросли на 47% і склали 217,085 млн. грн у 2022 році, що свідчить про позитивну динаміку розвитку кредитної справи та збільшення кількості активних кредитних операцій. Комісійні доходи в 2022 році склали 85,578 млн. грн, що на 23% менше порівняно з 2021 роком, що може бути пов'язано зі зниженням активності клієнтів у зв'язку з пандемією. Результат від переоцінки та від

операцій купівлі-продажу в 2022 році склав 43,470 млн. грн, що більше ніж на 56% порівняно з показниками 2021 року, що може свідчити про підвищення інтересу до цінних паперів та інших фінансових інструментів. Інші операційні доходи в 2022 році склали 8,217 млн. грн, що на 10% більше порівняно з 2021 роком, а повернення списаних активів зменшилися на 38% та склали 853 млн. грн у 2022 році.

За період з 2020 по 2022 роки витрати банку зросли на 59% і склали 334,828 млн. грн у 2022 році. Відрахування в резерви зросли на 3,384% та склали 120,163 млн. грн у 2022 році, що може бути пов'язано зі зростанням кількості небезпечних кредитів.

Загальною тенденцією в структурі пасивів АТ «Ощадбанк» за період з 2020 по 2022 роки є збільшення обсягу зобов'язань та зменшення власного капіталу. Усього зобов'язань банку зросли з 211 603,685 млн. грн. в 2020 році до 219 330,001 млн. грн. в 2022 році. Збільшення зобов'язань сталося за рахунок збільшення рахунків клієнтів, зниження коштів банків та інших запозичених коштів, а також збільшення субординованого боргу. З іншого боку, власний капітал банку зменшився з 21 935,199 млн. грн. в 2020 році до 23 668,104 млн. грн. в 2022 році. Це сталося за рахунок зменшення непокритого збитку та резервів переоцінки, а також за рахунок зменшення резерву переоцінки фінансових активів, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід.

Банк показує стабільний рівень ліквідності, проте потребує уваги щодо управління ризиками, зокрема відкритою валютною позицією. Збільшення капіталу банку, відображене у нормативі Н1, може бути результатом залучення нових інвесторів або підвищення рентабельності. Зниження нормативу Н2 може свідчити про збільшення активів, що може знизити рівень достатності капіталу. Зменшення нормативу Н3 може бути наслідком збільшення обсягів кредитування, що потребує додаткового капіталу. Покращення управління ризиками та підвищення якості кредитних портфелів може призвести до зниження нормативу Н7. Норматив Н8 перевищує вимоги

регулятора, що може бути пов'язано зі зменшенням портфелю кредитів та збільшенням регулятивного капіталу. Норматив Н9 залишився стабільним на рівні 0,4, що свідчить про те, що банк не збільшує ризики в операціях з пов'язаними особами. Зниження нормативів LCR та LCR у 2021 році може бути пов'язано зі збільшенням операцій з іноземними валютами, проте відновлення до вимог регулятора свідчить про стабільність ліквідності. Збільшення чистої процентної маржі вказує на підвищення ефективності діяльності банку.

Для забезпечення фінансової стійкості АТ "Ощадбанк" та зменшення банківських ризиків, банк активно використовує різноманітні стратегії та методи, включаючи диверсифікацію портфелю, підвищення рівня кредитного скорингу клієнтів та ефективне управління ризиками. Впровадження строгих критеріїв при видачі кредитів та розширення партнерських відносин з державними підприємствами дозволяє банку знизити ризик невиконання кредитів та збільшити дохід. Крім того, банк систематично проводить аналіз ризиків та забезпечує високу якість кредитного портфеля, що знижує загрозу банкрутства та допомагає зберегти фінансову стійкість. Тому, можна зробити висновок, що мінімізація банківських ризиків відіграє важливу роль у забезпеченні стійкості АТ "Ощадбанк", а банк успішно використовує різноманітні методи та стратегії для зниження ризиків та забезпечення стабільності своєї діяльності.

Після аналізу показників грошово-кредитної політики НБУ за 9 місяців 2020-2022 роки можна зробити висновок, що така політика позитивно вплинула на фінансову стійкість банківської системи України. Збільшення грошової бази та грошової маси свідчать про підтримку ліквідності банків, що зменшує ризики їхньої нестабільності. Надто, стабільна швидкість обігу грошей та грошово-кредитний мультиплікатор показують ефективне використання грошових ресурсів та збалансовану кредитну політику. Утім, зниження коефіцієнту монетизації у 2021 році може означати зменшення попиту на готівку серед населення, що свідчить про можливу зміну

споживчих настроїв в економіці країни. Висновок полягає в тому, що загалом грошово-кредитна політика НБУ зберігала стабільність банківської системи України та сприяла розвитку економіки країни.

Забезпечення стабільності банків є важливим фактором для збереження фінансової стійкості системи в цілому. Це особливо важливо, оскільки банки є ключовими учасниками у фінансовій системі і можуть мати вплив на економіку і державу. Напрямки фінансової стабілізації банків можуть варіюватися в залежності від ситуації. Відновлення фінансової стійкості може бути досягнуто шляхом надання допомоги банкам у формі кредитів, гарантій, підтримки ліквідності та інших заходів. Реформи, які забезпечують більшу прозорість та ефективність управління банками, також можуть сприяти стійкості банківської системи. Забезпечення диверсифікації банківських портфелів та зменшення ризиків є ще одним важливим напрямком для забезпечення стійкості банківської системи. Банки можуть розширювати свою діяльність географічно, розширювати асортимент продуктів та послуг та зменшувати відсоток залежності від окремих клієнтів або інвестицій. В цілому, різні напрямки фінансової стабілізації банків мають на меті забезпечити стійкість фінансової системи в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаренкова Г. М., Головка О. Г. Узагальнений підхід щодо визначення оцінки фінансової стабільності розвитку банку. Вісник Національного банку України. 2009. № 9. С. 18–21.
2. Андросова О. Ф., Горобинська Н. Є. Забезпечення фінансової стійкості банків в сучасних умовах. Інвестиції: практика та досвід. 2014. № 23. С. 31–34. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/23_2014/9.pdf.
3. АТ «Ощадбанк». URL: <https://www.oschadbank.ua/> (дата звернення: 17.04.2023).
4. Богданенко А. Державна інвестиційна політика в системі факторів економічного розвитку України. Public management. 2019. Т. 17, № 2. С. 15–25. URL: <https://doi.org/10.32689/2617-2224-2019-17-2-15-25> (дата звернення: 17.04.2023).
5. Болдова А. А., Панчук К. П. Напрями удосконалення банківського менеджменту в Україні. Світ наукових досліджень. 2018. № 12. URL: <https://www.economy-confer.com.ua/full-article/3067/>.
6. Бочарова Ю. Платіжний баланс як відображення економічних зв'язків країни. Розвиток європейського простору очима молоді: економічні, соціальні та правові аспекти. 2016. С. 138–142. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/12359/3/3.pdf>.
7. Валютна політика. Енциклопедія Сучасної України. URL: <https://esu.com.ua/article-33048> (дата звернення: 17.04.2023).
8. Вовченко О. С. Фінансова стабільність банків в умовах динамічного макроекономічного середовища : монографія. Полтава : ПУЕТ, 2021. 233 с.
9. Волкова Н. І., Волкова В. В., Чорна О. М. Управління ліквідністю як складова фінансової стійкості банку. Фінансова-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: зб. Наук.праць. 2011. № 1 (10). С. 54–60.

10. Довгаль Ю. С., Чамара Р. О. Сутність фінансової стійкості комерційного банку та ефективні шляхи її забезпечення. Вісник Університету банківської справи Національного банку України. 2014. № 3. С. 104–107. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2014_3_24.
11. Житний П. Є., Тищенко В. В. Організаційна структура банку та її вплив на фінансову стійкість. Незалежний аудитор. 2012. № 2 (IV). С. 20–25.
12. Зверяков М. І., Коваленко В. В., Сергеева О. С. Управління фінансовою стійкістю банків : підручник. Київ : Центр учб. літ., 2016. 520 с.
13. Зверяков О. М. Антикризове управління у забезпеченні фінансової стійкості банків. Вісник соціально-економічних досліджень. 2012. № 4. С. 39–43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2012_4_8.
14. Золковер А. О., Гуменюк А. О. Методи забезпечення фінансової стійкості комерційних банків. International scientific journal. 2014. № 2. С. 32–35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2015_2_8.
15. Коваленко В. В. Стратегічне управління фінансовою стійкістю банківської системи: методологія і практика : монографія. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015.
16. Крилова О. В. Особливості грошово-кредитної політики національного банку України. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 23. С. 23–26. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/23_2018/6.pdf.
17. Кузнєцова А. Я. Проблеми цінової та фінансової стабільності й інноваційного розвитку в Україні : монографія. Київ : УБС НБУ, 2010. 261 с.
18. Кучер Р. В. Фінансова стійкість банків як запорука стабільності банківської системи України. Наукові записки. Економіка. 2013. № 22. С. 59–62. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/2130/1/12.pdf>.
19. Мажаров Д.В. Дослідження причинно-наслідкових зв'язків між прибутковістю та ефективністю в банківському секторі України. Економічний форум. 2019. Т. 1, № 3. С. 174–179. URL: <https://doi.org/10.36910/6765-2308-8559-2019-3-27> (дата звернення: 12.04.2023).

20. Макаренко Ю. П., Сущенко Т. В. Аналіз управління ліквідністю банку. Ефективна економіка. 2022. № 1. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/1_2022/11.pdf.
21. Мстоян К. В. Надійність банку: сутність, складові та фактори впливу. Ефективна економіка. 2012. № 5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1142>.
22. Наглядова статистика. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 17.04.2023).
23. Науменкова С. В., Міщенко С. В. Розвиток фінансового сектору України в умовах формування нової фінансової архітектури. К. : УБС, ЦНДНБУ, 2009. 384 с.
24. Національний банк України. Національний банк уточнив операційну ціль монетарної політики. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-utochniv-operatsiynu-tsil-monetarynoyi-politiki> (дата звернення: 17.04.2023).
25. Національний банк України: регулювання роботи комерційних банків. Освіта.UA. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/bank/20854/> (дата звернення: 11.04.2023).
26. Осташ С. В. Деякі аспекти прибутковості та фінансової стійкості комерційного банку. Вісник НБУ. 2011. № 2. С. 47–49.
27. Ощадбанк [2023]. Мінфін. URL: <https://minfin.com.ua/ua/company/oschadbank/> (дата звернення: 17.04.2023).
28. Політична стабільність як важливе коло питань для політологів. Освіта.UA. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/politolog/17565/> (дата звернення: 17.04.2023).
29. Портрет українського позичальника. Хто не боїться брати кредити у 2021 році?. НВ Бізнес. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/kredit-v-oschadbanku-hto-bere-krediti-gotivkoju-ipoteku-ta-avtokrediti-novini-ukrajini-50183876.html> (дата звернення: 17.04.2023).
30. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000

р. № 2121-III : станом на 1 квіт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 11.04.2023).

31. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV : станом на 10 серп. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 11.04.2023).

32. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Постанова Нац. банку України від 28.08.2001 р. № 368 : станом на 1 квіт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text> (дата звернення: 11.04.2023).

33. Про затвердження Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України : Постанова Нац. банку України від 24.10.2011 р. № 373 : станом на 13 трав. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11#Text> (дата звернення: 11.04.2023).

34. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV : станом на 31 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> (дата звернення: 11.04.2023).

35. Про схвалення Методичних рекомендацій щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України : Постанова Нац. банку України від 02.08.2004 р. № 361 : станом на 21 черв. 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0361500-04#Text> (дата звернення: 17.04.2023).

36. Рекуненко І. І., Божко М. І., Зимогляд А. В. Вплив грошового ринку на розвиток економіки країни. Економіка і суспільство. 2018. № 15. С. 727–731. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/109.pdf.

37. Рибіна Л., Зімін М. Диверсифікація банківських кредитних продуктів як запорука активізації кредитної діяльності АТ«Ощадбанк». Економіка і суспільство. 2021. № 31. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/725/696>.

38. Рисін В. В., Біда А. П. Фінансова стійкість банку: чинники та особливості забезпечення. Ефективна економіка. 2021. № 3. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/3_2021/3.pdf.
39. Русіна Ю. О., Легейда А. Г. Забезпечення фінансової стійкості комерційного банку. International scientific journal. 2015. № 2. С. 87–90. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2015_2_17.
40. Сенченко О. Рейтингова оцінка банків у розрізі аналізу їх фінансової безпеки на основі таксонометричного методу. Вісник НБУ. 2011. № 1 (179). С. 58–60.
41. Сідак О. В. Банківські ризики та їх вплив на діяльність банківських установ. Науковий вісник НЛТУ України. 2014. № 18.
42. Склеповий Є. В. Складові стійкості комерційного банку. Фінанси України. 2017. №5. С. 138–143
43. Телишевська Л. І., Коренська А. М. Оцінювання фінансової стійкості банків як елементу управління. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. № 8. С. 986–990. URL: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/207.pdf>.
44. Тридід О. М. Діагностика системної стабільності на основі макроекономічних та пруденційних показників : звіт про НДР (1 етап). Харків : УБС НБУ ХІБС, 2013. 72 с.
45. Хома І. Б., Онищак Л. О. Основні проблеми та тенденції валютного ринку України в умовах нестабільності валютного курсу. Економічний простір. 2018. № 129. С. 56–65. URL: <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/167/160>.
46. Чібісова В. Ю. Проблема забезпечення ефективного регулювання ліквідності банків у сучасних умовах. Бізнесінформ. 2020. № 2. С. 350–357. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-2_0-pages-350_357.pdf.
47. Шпаковська Н. І. Методичний підхід до оцінки фінансової стійкості банків. Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції. 2013. № 3. С.

100–105.

48. Що відбувається з відділеннями Ощадбанку під час війни. НВ Бізнес. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/shcho-vidbuvayetsya-z-viddilennyami-oshchadbanku-na-okupovanih-teritoriyah-ostanni-novini-50247971.html> (дата звернення: 17.04.2023).

49. Юрчишена Л. В., Подолян С. В. Оцінка фінансової стійкості комерційного банку. Регіональна бізнес-економіка та управління. 2013. № 3. С. 72–79. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Rbetu_2013_3_13.

50. Яременко О. Р., Беренич А. В. Механізм управління та фактори впливу на фінансову стійкість банку. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 20. С. 918–923. URL: <http://global-national.in.ua/archive/20-2017/186.pdf>.